

Gymnastiklärares syn på idrottande elevers dubbelkarriär

Vilma Rosenström

Magisteravhandling i pedagogik
Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier
Åbo Akademi
Vasa, 2023

Abstrakt

Författare (Tillnamn, förnamn)	Årtal
Vilma Rosenström	2023
Arbetets titel	
Gymnastiklärares syn på idrottande elevers dubbelkarriär	
Opublicerad avhandling för magisterexamen i pedagogik	Sidantal (tot)
Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier	63 (71)
Referat (syfte, forskningsfrågor, metod, resultat, slutsats)	
<p>Syftet med avhandlingen är att undersöka gymnastiklärares syn på möjligheter och utmaningar med idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor. Dessutom ska avhandlingen synliggöra samarbetet mellan skolorna, hemmen och idrottsföreningarna, samt hur stort stöd idrottande elever får av idrottande klasskamrater, gymnastiklärare och föräldrar. Utifrån syftet formulerades följande forskningsfrågor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hurdana möjligheter och utmaningar identifierar gymnastiklärarna med idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor? 2. Hur stödjer idrottande klasskamrater, gymnastiklärare och föräldrar idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor? 3. Hur upplever gymnastiklärare att samarbetet mellan skolorna, hemmen och idrottsföreningarna fungerar? <p>Denna avhandling baserar sig på en kvalitativ forskning. Det empiriska materialet är insamlat i form av intervjuer. Sammanlagt var det sex (6) stycken gymnastiklärare som intervjuades från fem olika skolor, två i Vasa och fyra i huvudstadsregionen. Gymnastiklärarna som intervjuades var en del av <i>Idrottshögstadiesök</i>.</p> <p>Resultaten visar att gymnastiklärare anser att det finns flera möjligheter som stöder idrottande elevens dubbelkarriär. Kategorier som identifierades var mångsidighet, ökat antal träningsstimmar, miljön och omgivningen, samla alla idrottsintresserade på en och samma</p>	

klass, samt autonomi och självutveckling. Likaså inom utmaningarna gick det att identifiera vissa kategorier. Gymnastiklärarna anser att tidsbrist, arbetsbelastning, ansträngningsnivå, drop-out, samt brist på idrottsanläggningar är de vanligaste utmaningarna som idrottande eleverna påträffar under sin dubbelkarriär. Förutom det framkom det att även lärarna på skolan står utför utmaningar vid planering av innehåll och undervisning. I resultaten gällande idrottande elevens stöd framkommer det att eleven får relativt bra med stöd från föräldrarna, klasskamraterna och gymnastiklärarna. Stödnätverket stöder idrottande elevens skol- och idrottsframgång, orkande och vardag genom att uppmuntra, hjälpa till med de praktiska ärendena, föra samtal, samt se till att idrottande eleven blir sedd och hörd. Gymnastiklärarna var speciellt nöjda över den stöd som idrottande eleverna får av sina engagerade föräldrar. Resultaten kring samarbetet mellan skolan, hemmen och idrottsföreningarna visar att det för mestadels finns ett relativt bra och fungerande samarbete mellan de flesta instanserna. Ett tydligt utvecklingsmål är i samarbetet mellan skola och föreningarna, eftersom de flesta gymnastiklärarna ansåg att kontakten med idrottsföreningarna var väldigt liten eller knappt fanns.

Sammanfattningsvis går det att konstatera att kombinationen av både skola och idrott är inte det enklaste och det kräver en hel del arbete. Rikligt stöd från skolan, hemmen och idrottsföreningarna samt uppmuntrande och stödjande miljö möjliggör att den idrottande eleven kan på ett framgångsrikt sätt kombinera både skola och idrott.

Sökord/indexord

Dubbelkarriär, kaksoisura, dual career, idrottsklass, urheiluluokka, sports class, gymnastiklärare, liikunnanopettaja, physical education teacher, idrottshögstadiesförsöket, urheiluyläkoulukokeilu

Innehåll

1. Inledning	6
1.1. Bakgrund	6
1.2. Syfte och forskningsfrågor.....	7
1.3. Avhandlingens disposition.....	8
2. Dubbelkarriär	9
2.1. Definition av begreppet dubbelkarriär.....	9
2.2. Karriärstödprogram i världen och Finland	10
2.2.1. Idrottsakademier i Finland.....	10
2.2.2. Idrottsprofilerade skolor i årskurserna 7 – 9.....	11
3. Självbestämandeteorin	13
3.1. Definition av begreppet självbestämmandeteorin	13
3.2. Självbestämandeteorin i dubbelkarriärkontext	13
3.3. Möjligheter med en dubbelkarriär	15
3.4. Utmaningar med en dubbelkarriär.....	16
3.5. Drop-out.....	17
4. Idrottarens stöd för dubbelkarriär	19
4.1. Föräldrarnas stöd.....	19
4.2. Tränarens stöd.....	21
4.3. Lärares stöd.....	23
4.4. Klasskamraternas stöd	24
4.6. Samarbete mellan instanserna	26
4.6.1. Skolans stöd för idrottande elevens dubbelkarriär	26
4.6.2. Föreningens stöd för idrottande elevens dubbelkarriär	27
4.6.3. Hemmens stöd för idrottande elevens dubbelkarriär	27
5. Metod.....	29
5.1. Precisering av syfte och forskningsfrågor.....	29

5.2. Val av metod.....	29
5.3. Fenomenologi som forskningsansats.....	30
5.4. Intervju som datainsamlingsmetod.....	31
5.5. Val av respondenter.....	33
5.6. Analys och bearbetning.....	34
5.7. Tillförlitlighet, trovärdighet och etik.....	35
6. Resultat.....	37
6.1. Gymnastiklärares syn på möjligheter och utmaningar kring idrottande elevers dubbelkarriär	37
6.1.1. Möjligheter med en idrottande elevs dubbelkarriär.....	37
6.1.2. Utmaningar med en dubbelkarriär.....	39
6.2. Stöd för dubbelkarriären.....	41
6.2.1. Klasskamraternas stöd för dubbelkarriären.....	41
6.2.2. Gymnastiklärares stöd för dubbelkarriären.....	43
6.2.3. Föräldrarnas stöd för dubbelkarriären.....	43
6.3. Samarbete mellan skolorna, hemmen och idrottsföreningarna.....	45
6.3.1. Samarbete och kontakten med idrottsföreningarna.....	45
6.3.2. Samarbete och kontakten med hemmen.....	47
6.3.3. Skolans stödåtgärder.....	48
7. Diskussion	52
7.1. Resultatdiskussion.....	52
7.1.1. Gymnastiklärares syn på möjligheter och utmaningar kring idrottande elevers dubbelkarriär	52
7.1.2. Stöd för dubbelkarriären.....	55
7.1.3. Samarbete mellan skolorna, hemmen och idrottsföreningarna.....	57
7.2. Metoddiskussion.....	59
7.4. Förslag på fortsatt forskning.....	61
Referenser	63

Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide

1. Inledning

I detta inledande kapitel presenteras bakgrund till avhandlingen och val av tema samt avhandlingens syfte och forskningsfrågor. Avslutningsvis beskrivs avhandlingens disposition.

1.1. Bakgrund

En idrottares dubbelkarriär innebär att kombinera elitidrott och studier eller arbete under olika faser av idrottarens karriär. Dubbelkarriären anses börja vid grundutbildningens högre årskurser 7 – 9 (hädanefter årskurs 7 – 9) och fortsätter ända tills elitidrottskarriären tar slut (EU Expert Group, 2012; Finlands Olympiska kommitté, 2022a). Forskning tyder på att flera elitidrottare anser att både skolgång och idrott är viktigt. Oftast prioriterar de ändå idrottskarriären då det försöker passa ihop kraven på träning och tävling med kraven och begränsningar i skolsystemet. En dubbelkarriär avses underlätta idrottarens övergång från en idrottskarriär till arbetsmarknaden, samt en förutsättning att prestera bra inom både idrott och skola. (Aquilina, 2013; Ryba m.fl., 2016b.)

Idrottande elever i årskurserna 7 – 9 har utmaningar med att kombinera idrott och skolgång i en dubbelkarriär. Enligt idrottande studeranden uppnås studie- eller idrottsframgång ofta på bekostnad av någotdera området och priset för framgång begränsar även andra livsområden. Idrottare väljer läroämnen med enklare krav för att balansera kraven av en idrottskarriär och nöjer sig med att genomföra kurser med låga krav. (Ryba m.fl., 2016b.) Idrottare känner oftast stor press på att samtidigt vara framgångsrika både i idrott och i skola, främst då det inte finns omfattande stöd för dubbelkarriärer. Detta kan orsaka ångest och oro, ohållbar stressbelastning, överträning och utbrändhet bland unga idrottare (Sorkkila m.fl., 2017; Stenmark, 2020). Allt detta kan leda till avhopp i både studier och idrott. (Ryba m.fl., 2016b.) Forskning tyder på att många talangfulla idrottare oftast antingen slutar sin idrottskarriär för att satsa på studierna och via det få ett arbete eller fördröjer sin skolgång för att fokusera fullt på idrotten. Bland de största orsakerna till att unga är tvungna att sluta med idrott i tonåren är tidsbristen. (Persson m.fl., 2019.) Pressen som unga har på grund av skolarbete och betyg begränsar ungas tidsanvändning. Samtidigt visar resultaten från en studie av Kari med flera (2017) att en investering eller en satsning på elevers idrott kunde främja deras skolframgång och således klarar sig idrottande elever bättre i skolan än andra elever.

Idrottares dubbelkarriär stöds av olika instanser inom idrotts- och skolsystem för att underlätta kombination av elitidrott och utbildning. Idrottande elever förväntas alltmer inte bara

kombinera utbildning och idrottskarriär, utan även att fortsätta sina studier efter den obligatoriska skolgången.

Jag har själv idrottat sedan jag var liten och jag har familjemedlemmar och nära vänner som idrottar på hög nivå och samtidigt kopplar ihop skolgång med idrott. Lärarna och gymnastiklärarna är i en central roll för idrottande elevers idrott och välmående. Gymnastiklärarna fungerar bland annat som mentalt stöd för idrottande elever och ser till att idrottande eleverna blir sedda och hörda. Bortsett från det föregående så finns det begränsat med studier kring gymnastiklärares syn på idrottande elevers dubbelkarriär. Forskning kring elevers dubbelkarriär är viktigt, eftersom de kan bidra till bättre förutsättningar att kombinera skola och idrott och minska på andelen som avrundar sin idrottskarriär speciellt kring 15-årsåldern (Kokko m.fl., 2023). Detta kan i sig också leda till bättre idrottsliga resultat både nationellt och internationellt. Därmed är det viktigt att forska inom ämnet för att få en bättre bild av hur gymnastiklärare ser på idrottande elevers dubbelkarriär.

1.2. Syfte och forskningsfrågor

Syftet med avhandlingen är att undersöka gymnastiklärares syn på möjligheter och utmaningar med idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor. Dessutom ska avhandlingen synliggöra samarbetet mellan skolorna, hemmen och idrottsföreningarna, samt hur stort stöd idrottande elever får av idrottande klasskamrater, gymnastiklärare och föräldrar. Utifrån syftet formulerades följande forskningsfrågor:

1. Hurdana möjligheter och utmaningar identifierar gymnastiklärarna med idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor?
2. Hur stödjer idrottande klasskamrater, gymnastiklärare och föräldrar idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor?
3. Hur upplever gymnastiklärare att samarbetet mellan skolorna, hemmen och idrottsföreningarna fungerar?

1.3. Avhandlingens disposition

Avhandlingen är indelad i sju kapitel. Avhandlingens tre första kapitel (2–4) utgör studiens teoridel. I kapitel två beskrivs begreppet dubbelkarriär, samt vad idrottsakademierna och idrottsklasserna är. I kapitel tre presenteras begreppet självbestämmandeteorin samt hur det kommer fram i dubbelkarriärkontext. I samma kapitel beskrivs även möjligheter och utmaningar kring dubbelkarriären. I kapitel fyra behandlas temat stödnätverk för idrottande elevens dubbelkarriär. Ytterligare presenteras hur de olika instanserna samarbetar för att stöda idrottande elevers dubbelkarriär. Det femte kapitlet innehåller den empiriska delen av studien, det vill säga avhandlingens metodiska tillvägagångssätt presenteras. Till en början presenteras avhandlingens syfte och forskningsfrågor, samt val av forskningsansats. Därefter redogörs för val av datainsamlingsmetod, val av respondenter, analys av data och studiens genomförande. Slutligen diskuteras avhandlingens tillförlitlighet, trovärdighet och etiska frågor. I det sjätte kapitlet presenteras avhandlingens resultat. I resultatredovisningen utgår jag ifrån avhandlingens forskningsfrågor samt kategorier som identifierats i intervjuerna. I det sjunde och sista kapitlet diskuteras undersökningens resultat och metod i relation till teorin och tidigare forskning. Kapitlet avslutas med förslag på fortsatt forskning.

2. Dubbelkarriär

I detta kapitel definieras begreppet dubbelkarriär. Vidare behandlas karriärstödprogram i världen och Finland, där bland annat begreppen idrottsakademi och idrottsprofilerade skolor i årskurserna 7 – 9 lyfts fram.

2.1. Definition av begreppet dubbelkarriär

Begreppet dubbelkarriär innebär att koppla ihop två olika karriärer (Ryba m.fl., 2017; EU Expert Group, 2012). I idrottskontext avses med begreppet dubbelkarriär att kombinera målorienterad idrottande med till exempel studier eller arbete i olika former i människans vardag. (Ryba, m.fl., 2016b; 2017.) En dubbelkarriär varar vanligtvis 15–20 år (EU Expert Group, 2012). Den finländska dubbelkarriären startar vid årskurs 7 – 9 och fortsätter ända fram till att idrottskarriären avslutas samt tiden därefter (Finlands Olympiska kommitté, 2022a).

Att kombinera idrott och skola upplevs ofta som krävande (Ryba m.fl., 2017). Under årskurserna 7 – 9 är det viktigt att den unga idrottaren får goda färdigheter och förutsättningar för sin idrottskarriär och för fortsatta studier på andra stadiet. (EU Expert Group, 2012; Finlands Olympiska Kommitté, 2022b.) Förutom motivation, engagemang och ansvar hos idrottaren krävs det även särskilda arrangemang, som underlättar idrottarens vardag, för att undvika att begåvade idrottare måste göra valet mellan studier och idrott eller arbete och idrott, eftersom tiden och orken inte räcker till. (EU Expert Group, 2012.) Med andra ord handlar dubbelkarriären om att balansera kraven av idrott och skola eller arbete.

Idrottare som utför en dubbelkarriär har bättre möjligheter att utvecklas idrottsligt. Kombinationen av en intellektuell och fysisk utmaning hjälper till att bevara motivationen och intresset i det personen satsar på, även långsiktigt (Lindwall m.fl., 2019). Att utföra en dubbelkarriär inom idrott ger en ökad trygghet på grund av att framtiden är säkrad och personen har möjligheten att bygga upp sin framtid antingen inom idrott eller studier (Stambulova & Wyllenman, 2015). Kombinationen av idrott och studier främjar upplevelsen av att livet består inte enbart av idrott, utan även det att personen har någonting annat att ta sin tillflykt till. (Bankel m.fl., 2017.) Linnér (2021) framhäver att dubbelkarriären möjliggör för idrottare att upprätthålla sin karriär oberoende på om det är frågan om idrott eller studier.

2.2. Karriärstödprogram i världen och Finland

För de flesta idrottare som utför en dubbelkarriär kan det vara utmanande och svårt att kombinera skolgång och idrott (O'Neill m.fl., 2013; Ryba, m.fl., 2016a; 2017). För att idrottare ska kunna balansera sin vardag inom både skola och idrott så behöver de fungerande miljöer som hjälper och stöder dem. Det finns en guide som Europeiska unionen har framställt för medlemsstaterna som beskriver på vilket sätt samhället, genom de gemensamma riktlinjerna, kan stödja ungdomar i sin dubbelkarriär. Dessa riktlinjer som Europeiska unionen (2012) skapat ökar även medvetenheten om vad dubbelkarriär innebär och hur idrottsföreningar och lärosäten kan skapa en fungerande vardag för unga idrottare.

Miljön spelar en stor och viktig roll för idrottande elevers dubbelkarriär. Miljön bör gynna idrottskarriären, möjliggöra studier eller arbete, främja en ny karriär efter idrottskarriären samt skydda och trygga idrottares ställning i samhället. Alla ovan nämnda faktorerna ska gå att kombinera på ett sätt som balanserar den unga idrottarens vardag. (EU Expert Group, 2012; Finlands Olympiska Kommitté, 2022b.) I en studie av Aquilina (2013) intervjuades elitidrottare med dubbelkarriär från Frankrike, Finland och Storbritannien. Deltagarna från Frankrike berättade att skolmiljön hade en stor inverkan på kombinationen av idrott och studier. Miljön erbjöd möjligheten att prestera på bra nivå inom både idrott och studier. I en studie från Storbritannien framkom det att det stöd som var tillgängligt i omgivningen var en avgörande faktor för att de skulle klara av sin dubbelkarriär. Stödnätverket som idrottande eleven har i sin dubbelkarriär är omfattande, vilket betyder att idrottare har tillgång till professionellt stöd som hjälper till med vardagen. Stödnätverket möjliggör bland annat deltagande i olika träningsläger och flera timmar träning under skoldagen, vilket ger också bättre möjligheter till fysiska framsteg. (Finlands Olympiska Kommitté, 2022a; Geranosova & Ronkainen, 2015.)

2.2.1. Idrottsakademier i Finland

I Finland har vi flera grundskolor med årskurserna 7 – 9, gymnasier, yrkeshögskolor och universitet som samarbetar med lokala idrottsakademier. Idrottsakademierna är samarbetsnätverk som bildades i Finland i början av 2000-talet. Idrottsakademiernas främsta roll är att hjälpa och stöda idrottare, som siktar mot toppen i elitidrott, att kombinera studier, idrott och övriga livet. (Finlands Olympiska kommitté, 2023b.) Idrottsakademierna ger idrottare möjligheten att uppnå sin fulla potential inom idrotten, samtidigt som de får tillräckligt med stöd för att utföra den akademiska delen (Finlands Olympiska kommitté, 2022b). I Finland finns

allt som allt 19 lokala idrottsakademier som består bland annat av skolor, idrottsföreningar och expertorganisationer som samarbetar för att möjliggöra en kombination av studier och idrott i vardagen. Vid idrottsakademier får idrottare stöd av experter inom olika områden, bland annat fysioterapeuter, fysiktränare, näringsrådgivare, läkare och psykiska tränare (Finlands Olympiska kommitté, 2023b). Förutom detta har idrottarna rätt till karriärhandledning samt studiehandledning.

Idrottsakademierna erbjuder idrottande målmedvetna ungdomar en plattform där det är säkert att växa och utvecklas samt senare även sträva efter framgång i elitidrott. Vid dubbelkarriären utvecklas ungdomars levnadsvanor så att de får färdigheter även för fortsatta studier och framtidens arbetsliv (Finlands Olympiska kommitté, 2023). Idrottsakademierna leds och administreras av Finlands Olympiska Kommitté. Målet med idrottsakademierna är att idrottarna ska få träna och ta del av en högklassig träningsmiljö. Idrottsakademiprogrammet ska även möjliggöra för idrottande ungdomar att få goda färdigheter och förutsättningar som underlättar det vardagliga livet samt för att kunna kombinera dubbelkarriär och fortsatta studier på andra stadiet. (Finlands Olympiska Kommitté, 2022b.)

Som ett exempel går att nämna idrottsakademin i huvudstadsregionen under namnet Urhea. Urhea agerar i en samverkan med Finlands Olympiska Kommitté. Idrottsprofilerade skolor samarbetar med idrottsföreningar och –organisationer. Idrottare som tävlar på nationell eller internationell nivå har rätten att delta i Urheas idrottsakademiverksamhet. Urhea vill möjliggöra en trygg och balanserad vardag för unga idrottare och därmed hjälpa och stöda dem både inom idrott och skola. De vill även hjälpa unga idrottare att utveckla deras möjligheter till dubbelkarriär. (Finlands Olympiska kommitté, 2023b.)

2.2.2. Idrottsprofilerade skolor i årskurserna 7 – 9

I Finland går det att skilja mellan tre nationella idrottsprofileringar i årskurserna 7 – 9: idrottshögstadium, idrottsnärskola och idrottsinriktad skola. Alla dessa tre utbildningar med idrottsprofilering är en del av idrottsakademiprogrammet. Syftet med samtliga tre alternativ är att erbjuda elever möjligheter till ett utökat utbud med idrottsundervisning under skoldagen. Vid idrottshögstadium kan mängden organiserad träning uppgå till 10 timmar i veckan under skoltid medan idrottsnärskolor och idrottsinriktade skolor eftersträvar att erbjuda eleverna upp till sex timmar idrott under skolveckan. Elever som vill bli antagna till ett idrottshögstadium skall delta i ett urvalsprov som Olympiska kommittén i Finland har utarbetat. Vilket Olympiska

kommittén önskar att skolorna med idrottshögstadiestatus använder. I urvalsprovet mäts sju delområden av den fysiska funktionsförmågan: vighet och snabbhet, uthållighet, styrka, balans, rörlighet, redskapshantering samt en del som skolan själv planerar. (Finlands Olympiska Kommitté, 2022b.)

Syftet med idrottshögstadierna är att erbjuda mångsidig fysisk aktivitet, bidra till att eleverna får positiva upplevelser samt möjligheter för motion för idrottsintresserade elever (Mononen, m.fl. 2014). Inom de flesta idrottsgrenar är det vid årskurserna 7 – 9 som mängd träning ökar och då unga idrottare börjar satsa på den egna idrottsgrenen. Vid det här skedet är det skolan, idrottsföreningen, föräldrarnas och andra aktörer som har en viktig roll att stödja den unga idrottaren i att kombinera studier och idrott. Samtidigt ska unga idrottaren växa och utvecklas till en balanserad och välmående idrottare. (Finlands Olympiska Kommitté, 2022b.)

Idrottsprofilerade skolor stöder den idrottande elevens tillväxt genom att samarbeta med hemmen, idrottsföreningarna och idrottsakademierna. Dessa aktörer möjliggör en aktiv träningsmiljö för idrottaren i anslutning till skoldagen. Elever som studerar vid idrottshögstadierna har även rätt att delta på träningar under skoldagen. (EU Expert Group, 2012; Finlands Olympiska Kommitté, 2022b.)

Skolor som erhållit en officiell idrottshögstadiestatus av Finlands Olympiska kommitté finns för att begåvade elitidrottare inte behöver välja mellan idrott och skola. Det vill säga båda karriären stöds jämnt. Idrottsprofilerade skolor möjliggör en högklassig miljö som stöder idrotten och samtidigt ger ett stödnätverk av bland annat idrottsklasskamrater och lärare. Dessa skolor fokuserar på att stödja unga idrottare som är villiga att träna och som är motiverade att satsa på idrott och skolgång (Finlands Olympiska kommitté, 2022a). Det vill säga unga som utför en dubbelkarriär inom idrott och studier.

3. Självbestämmandeteorin

I det här kapitlet kommer jag att presentera självbestämmandeteorin och dess koppling till idrottarens dubbelkarriär. Utöver det kommer jag att beskriva idrottande elevers möjligheter och utmaningar kring dubbelkarriären.

3.1. Definition av begreppet självbestämmandeteorin

Självbestämmandeteorin eller *Self-determination Theory* (SDT) är en känd motivationsteori som utvecklades av Edward Deci och Richard Ryan under mitten av 1980-talet, som fokuserar på olika typer av motivation inneboende hos en människa (Deci & Ryan, 2008; Lindwall m.fl., 2019). Utgångspunkten för självbestämmandeteorin är människans motivationskvalitet och olika typer av motivation (Deci & Ryan, 2008).

För att människan ska må bra måste tre grundläggande psykologiska behov tillfredsställas. De tre grundläggande psykologiska behoven är autonomi, kompetens och tillhörighet. Autonomi innebär att människan upplever att hen har kontroll över sig själv och kan påverka det egna livet genom att ta egna beslut. Kompetens innebär däremot att människan känner ett behov att kontinuerligt utveckla sin kompetens inom ett specifikt område och få uppleva känslan av att lyckas. Det sista behovet är känslan av tillhörighet. Det innebär att människan har ett behov av att ha personer i sin omgivning som hjälper och stöder vid behov. (Deci & Ryan, 2008; Lindwall m.fl., 2019.)

3.2. Självbestämmandeteorin i dubbelkarriärkontext

För att en idrottande elev ska kunna möta alla potentiella utmaningar som en dubbelkarriär medför och för att utvecklas inom idrott krävs bland annat motivation. Utan motivation kan vardagen bli besvärlig och tung och i värsta fall kan både livet och idrottskarriären kännas meningslösa. Motivation är en betydelsefull faktor för framgång inom både idrott och studier. Inom idrott kan motivation beskrivas som en psykologisk process som aktiverar, styr och reglerar idrottarens prestationer (Andersen & Hanrahn, 2010). Självbestämmandeteorin är en av de mest centrala teorier som etablerats genom forskning kring inre och yttre motiv (Lindwall m.fl., 2019).

Upplevd autonomi innebär att idrottaren har möjligheten att göra självständiga val. Det kan bland annat handla om att vara med och påverka träningarnas struktur och innehåll. En hög upplevd autonomi resulterar i att idrottande elevens inneboende motivationen inför

idrottsgrenen eller skolgången är högre. (Ryan & Deci, 2017.) Automin kommer även fram inom skolvärlden hos den idrottande eleven. Idrottande eleven måste ta ansvar även för sin skolgång. Exempelvis då den idrottande eleven vet att hen kommer att vara frånvarande en längre tid på grund av träningsläger eller tävlingar måste eleven ta hand om sina skoluppgifter under den tiden. Det gäller att vara i kontakt med lärare och fråga vad eleven kommer att gå miste om och vilka uppgifter som hen kan göra (Knight m.fl., 2018). Forskning tyder på att idrottande elever oftast sköter sin skolgång pliktroget. I studien av Niiranen (2021) framkommer det att de idrottande eleverna bär ansvar för sina skolarbeten då de är frånvarande från skolan och är i kontakt med lärarna för att komma i tag de andra med skolarbeten.

Att vara delaktig i en grupp ger en känsla av trygghet (Lindwall m.fl., 2019). Socialt samspel är viktigt för en idrottande elev. Saarinen m.fl. (2019) betonar även att samspelet med tränare, familjen, lärare och klass- och idrottskamrater har en stor påverkan på unga idrottande elever. Det inneboende behovet av att idrotta och sköta studierna blir även påverkat av det sociala samspelet och positiva upplevelser. Det sista grundbehovet är upplevd kompetens. Alla vi människor har ett behov av att känna oss duktiga på det vi gör. Kompetens handlar om en känsla av att personen kan lyckas och utvecklas. Behovet av kompetens tillgodoses bäst i miljöer som ger optimala utmaningar, positiv feedback och möjligheten till utveckling och tillväxt (Ryan & Deci, 2020). Inom både idrotten och skolan innebär det att ungdomen tror på sig själv och sina förmågor. Det kan vara frågan om både fysiska men även sociala färdigheter och social kompetens (Liukkonen & Jaakkola, 2017).

Det finns forskning som visar att idrottare med hög inre motivation mår bättre och har bättre prestationer än idrottare som styrs av yttre motivation (Hassmén m.fl., 2021). Inre motivation gör att vi anstränger oss mer, upplever glädje och upprätthåller de olika aktiviteterna en längre tid. Olika motivationstyper som kan kopplas med självbestämmande visar sig ha en stark koppling till positiva idrottsprestationer (Lindwall m.fl., 2019). En idrottande elev som har en hög självbestämmande har ofta också hög inre motivation och med hjälp av det skapas en högre motståndskraft mot möjliga hinder som kan uppkomma i olika skeden av dubbelkarriären (Bengtsson & Fallby, 2011).

3.3. Möjligheter med en dubbelkarriär

Många idrottande elever ser dubbelkarriären som en god investering i framtiden (Geranosova & Ronkainen, 2015). De flesta idrottare har positiva erfarenheter av dubbelkarriären, eftersom det ger bland annat en känsla av trygghet inför framtiden. Utöver en försäkrad framtid, kan även en finansiell trygghet och specialarrangemang ge en ytterligare positiv känsla och upplevelse av dubbelkarriären. (Geranosova & Ronkainen, 2015; Ryba m.fl., 2016b.)

Det finns flera studier som tyder på att det finns en positiv koppling mellan skolprestationer och idrottsliga prestationer. I studien av Jonker med flera (2009) visar att idrottande elever som presterar bra och uppnår goda resultat inom idrott presterar också väl i sina studier. Detta tyder på att tävling och träning på hög nivå kan förutsätta goda skolprestationer. Elever som höll på med både idrott och skola upplevdes ofta ha en god förmåga att jobba målmedvetet och självständigt med skolarbeten. En studie från Island (Sævarsson m.fl., 2017) hävdar också att idrott på fritiden har en stark koppling med lärandet i skolan.

Den idrottande eleven har även bättre möjligheter att uppnå idrottslig framgång, tack vare bland annat ökad mängd träningstimmar under skoldagen samt träningsläger. En stöttande och uppmuntrande miljö ger även en god möjlighet för den idrottande eleven att utföra en dubbelkarriär. Kravet av stöd för elever i en dubbelkarriären är omfattande. Dubbelkarriären ger möjligheter för den idrottande eleven att få omfattande stöd av professionella, bland annat fysioterapeut, kostrådgivare, fysiktränare och psykisk tränare. (Finlands Olympiska kommitté, 2023b; Geranosova & Ronkainen, 2015.)

Den mentala träningen har ökat och blivit alltmer populärare under de senaste årtiondena. Många idrottsföreningar ordnar föreläsningar med temat mental träning för att sänka tröskeln för idrottarna att använda tjänsten och diskutera om mental hälsa. Mental träning ska fungera som ett verktyg för bland annat träningsnervositet, stresshantering och tidsplanering. Tack vare mental träning som flera idrottsföreningar erbjuder idrottare, lär sig idrottarna att fokusera på det väsentliga i vardagen, hantera stress mycket bättre samt de lär sig ta det lugn och slappna av. (Stenman, 2020.)

3.4. Utmaningar med en dubbelkarriär

Idrottare ställs ofta inför utmaningar att kombinera sin idrottskarriär med studier eller arbete. För att lyckas med en elitidrottssatsning krävs det intensiv träning och möjligheter att tävla både i hemlandet och utomlands. Detta kan vara svårt att kombinera med utbildningssystemets och arbetsmarknadens utmaningar och begränsningar. (EU Expert Group, 2012.) Tidsanvändning är en utmaning som idrottande elever kommer att stöta på vid sin dubbelkarriär. Det gäller att kunna anpassa den dagliga skolgången och –arbetet med träningar och andra vardagssysslor. Därutöver kommer den unga idrottaren att ha framför sig två stora och viktiga val att göra, nämligen valet av läroanstalt efter grundskolan samt efter andra stadiet för eventuella fortsatta studier på tredje stadiet. Följderna av dessa val kan orsaka utmaningar för den unga idrottaren. (Mononen, m.fl., 2014.)

För vissa studeranden kan tidsbristen och kombinationen mellan idrott och studier vara påfrestande och orsaka stress. Geranosova och Ronkainen (2015) tar upp att tidsbristen förorsakar mest svårigheter för idrottande elever. Den mängd tid som idrottare lägger på idrott kan påverka individens energinivå till skolgången. Miller och Kerr (2002) är överens om att elevernas fullsatta schema kan ha en negativ påverkan och skapa stressrelaterade situationer. Crane och Temple (2015) nämner att speciellt inom dubbelkarriären kan det vara svårt för unga att hitta tid och en balans för både skola och träningar.

En central utmaning som unga idrottare möter i sin dubbelkarriär är att hitta en balans i sin vardag. Det vill säga att kunna leva ett liv där idrottare uppnår sina mål inom både skola och idrott, lever ett nöjaktigt privatliv samt att upprätthålla hälsa och välbefinnande. (Linnér, 2021.) Problem som vanligtvis uppkommer med en dubbelkarriär har oftast att göra med den akademiska delen. Dygnet timmar hos idrottande ungdomar går oftast åt till skola, träning och sömn. Ibland kan det hända att träningar och skola överlappar varandra, vilket leder till skolfrånvaro för idrottande elever. För att ta sig till träningar krävs det oftast mycket resande som tar tid samt en hel del extra arbete med skoluppgifter. Detta tydliggör att idrottande ungdomars vardag blir mer krävande än andra elevers. (Ryba m.fl., 2016b.)

Idrottaren känner oftast hård press i tävlingsprestationen men även utanför tävlings- och träningsmiljön. Idrottande elever kan under sin dubbelkarriär bemöta på stunder eller perioder i vardagen som känns jobbiga och oöverkomliga. Situationer där de behöver stöd och hjälp med sina egna tankar och känslor. Risken för utbrändhet av både idrottsliga och skolrelaterade skäl ökar vid jobbiga perioder hos idrottare. (Sorkkila m.fl., 2017.)

En viktig utmaning som idrottare kan stöta på är ekonomiska bekymmer. Att hålla på med idrott är inte gratis vare sig det är frågan om hobbynivå eller elitnivå. Idrottaren ställs inför flera olika avgifter under sin karriär. Det är bland annat frågan om medlemsavgifter, utrustning, resekostnader, tävlingsavgifter och övriga träningsavgifter (O'Neill m.fl., 2013). Till en början är det familjens och föräldrarnas finansiella stöd som har en stor roll i ungas idrottande (Ryba m.fl., 2016). Ekonomiska svårigheter i familjen kan leda till att unga tvingas avhoppa från idrotten (Witt & Dangi, 2018). I många grenar krävs det att familjerna själva måste betala för utrustning, licenser, träningsläger med mera. Ju längre och högre in på idrottskarriären idrottare kommer, desto mer ersätts föräldrarnas ekonomiska stöd av andra medel, till exempel sponsring och stipendier från idrottsföreningar och nationella fonder. Miller och Kerr (2002) lyfter även fram i sin studie att det ekonomiska stödet har en stor påverkan i idrottande elevers dubbelkarriär. Ekonomiska stödet underlättar möjligheterna till att balansera idrottande elevers dubbelkarriär.

3.5. Drop-out

Avhopp från eller *drop-out* inom idrottskontext innebär att idrottaren avbryter sitt idrottande helt och hållet (Witt & Dangi, 2018). Det blir alltmer vanligare att barn och unga avslutar sin idrottskarriär i ett tidigt skede. Enligt EU-kommissionens styrdokument (2012) drar sig en tredjedel av alla 10–17 åriga deltagare tillbaka från idrotten, vilket även syns i den senaste LIITU-undersökningen av Martin med flera (2023). Orsaken till att barn och unga avslutar sin idrottskarriär beror på flera olika faktorer. Enligt resultat från tidigare LIITU-undersökningar åren 2016 och 2018, så har deltagandet i idrottsklubbers verksamhet minskat för alla åldersgrupper från tidigare undersökningsår. Orsaken till att unga drar sig tillbaka från idrotten är att de anser att idrotten tar allt för mycket tid och hindrar dem från att göra andra saker i livet, bland annat att studera. Här gäller det att stödja idrottaren i sin dubbelkarriär så att begåvade ungdomar kan kombinera både idrott och studier, utan att behöva välja mellan någondera. Detta ökar unga idrottares ansvar samtidigt som de gör dem medvetna om fördelarna med en dubbelkarriär. (EU Expert Group, 2012.)

De vanligaste orsakerna till drop-out är bland annat minskad glädje för idrottandet, press, tidsbrist och skador. Den främsta orsaken till drop-out är att unga idrottare inte upplever längre glädje i själva aktiviteten, på grund av bland annat ensidiga träningar eller alldeles för strikta regler inom laget (Crane & Temple, 2015). Utöver det kan pressen från tränare och

föräldrarna även orsaka drop-out hos unga idrottare, samt upplevda ångest över kritik från sina tränare och föräldrar. Därmed är det viktigt att erbjuda unga idrottare en trygg och stöttande omgivning för att lyckas med sin idrottskarriär och för att undvika drop-out (Witt & Dangi, 2018).

Tidsbrist kan också vara ett vanligt förekommande orsak till ungas drop-out (Moulds m.fl., 2022). Avslutningsvis lyfts det fram i Witts och Dangis (2018) studie att långvariga skador kan även leda till drop-out. Det är flera miljoner unga idrottare som skadar sig under varje år och vissa av dem återhämtar sig, medan många av dem tvingas avsluta sin idrottskarriär. Många unga idrottare tränar väldigt intensivt flera träningar i veckan på grund idrottens allvarlighet och tävlingsanda. Detta kan i värsta fall leda till att unga idrottare överanstränger sig och bränner ut sig. Utbrändhet och drop-out är i hög grad sammankopplade.

4. Idrottarens stöd för dubbelkarriär

Stödnätverk är en viktig del av idrottande elevers dubbelkarriär. I detta kapitel behandlas de fyra allmänaste stödpersonerna som idrottande eleven stöttas av under sin dubbelkarriär: föräldrar, tränare, lärare och klasskamrater. Avslutningsvis diskuteras samarbetet mellan de olika instanserna.

En ung idrottare klarar sig sällan av en dubbelkarriär ensam utan hjälp av personer runt omkring (Knight, Harwood & Sellars, 2018). För att unga idrottare ska kunna upprätthålla en dubbelkarriär behöver de omfattande stöd av sina närstående personer (Mononen, m.fl., 2014). Behovet av och stödpersonernas roll varierar under olika faser av idrottarens dubbelkarriär. Speciellt föräldrarnas, tränarnas, lärarnas och klasskamraternas stöd ses som allra viktigaste för idrottande elevens vardag.

I studien av Knight med flera (2018) behandlas flera viktiga teman som är centrala för att kunna stödja den idrottande elevens dubbelkarriär på bästa möjliga sätt. De centrala aktörerna inom stödnätverken ska känna igen idrottarnas behov och kunna göra förändringar i det stöd som ges, de ska kunna lösa eventuella problem, samt röja eventuella hinder som kan försvåra dubbelkarriären. Den sociala miljön spelar en stor roll för den idrottande eleven. En stödande och trygg miljö möjliggör för ungdomen att lära sig ta ansvar över sina egna handlingar (Ryba m.fl., 2016b). Samtidigt är det viktigt att uppfostra idrottaren till att ta ansvar för sina egna val (Mononen, m.fl., 2014). Det är viktigt att stödpersonerna värderar både skolgång och idrott. Med andra ord är det viktigt att de stödjer, prioriterar och anser att skolgång och idrott är lika betydelsefulla (Knight m.fl., 2018). Alla personer som ingår i idrottande elevens stödnätverk bör stöda idrottande eleven för att uppnå en lyckad dubbelkarriär. (Yrjölä, 2011).

4.1. Föräldrarnas stöd

Föräldrarna har en stor roll i barn och ungas idrottsverksamhet. För att kunna ge det bästa och effektivaste stödet hemifrån måste föräldrarna vara medvetna om olika stressfaktorer i dubbelkarriären som unga idrottare kan stöta på (Knight m.fl., 2018). I studien av Elliott och Drummond (2015) visar det att föräldrarnas roll påverkar barn och ungas idrottsverksamhet och hur deras motivation kommer att utvecklas. Föräldrarnas engagemang är en väsentlig faktor som påverkar barn och ungas mängd glädje som de upplever i idrotten. Föräldrarnas egen

idrottsliga bakgrund har också en inverkan på barn och ungas idrottande. Eftersom föräldrar ofta är barns förebilder kan en förälders positiva inställning till idrott även påverka barnets attityd i samma riktning. (Aarresola & Konttinen, 2012.)

Det är uppenbart att föräldrarna skapar förutsättningar för deltagande i idrottsverksamhet för barn och unga i ett tidigt skede (Aarresola & Konttinen, 2012; Huotilainen, 2019). Föräldrarna ska fungera som stöd till både det mentala och det praktiska. De tre viktigaste uppgifterna som föräldrarna har i barn och ungas idrottande är att skjutsa, betala och uppmuntra (Aarresola, 2012). Föräldrarna tar bland annat hand om de ekonomiska kostnaderna såsom utrustning, licenser och medlemsavgifter, men även också att skjutsa till och från träningar eller matcher (Aarresola, 2012; Aarresola & Konttinen, 2012). Det psykiska stödet som fås av föräldrarna visar sig främst i diskussioner, åsikter samt råd inför karriären och över huvud taget i att vara närvarande i idrotten, stöda och uppmuntra. (Aarresola & Konttinen, 2012).

Föräldrarnas emotionella stöd är uppskattat hos unga idrottare. I flera studier (Alhonen & Öhman, 2020; Piltonen, 2017) framkommer det att det emotionella stödet har en stor betydelse i ungas idrottande. Föräldrarnas närvaro i publiken där de hejar på uppskattas av ungdomen. Även föräldrarnas engagemang till att visa intresse för idrottsgrenen genom att följa med matcher och tävlingar på tv eller via livesändning lyftes fram i studien. Föräldrarnas stöd i att vara uppmärksam, glädja sig över framgångar samt trösta och stötta vid misslyckanden uppskattades även av unga idrottare (Aarresola & Konttinen, 2012; Alhonen & Öhman, 2020).

Föräldrarna stöder ungdomarna även på mental nivå genom att uppmuntra och lita på dem (Piltonen, 2017). Emotionellt stöd innefattar också att föräldrarna låter barn och unga fatta sina egna beslut samt ge dem frihet att styra och göra sina egna val inom idrottsverksamheten. Genom att ge mer frihet och ansvar till de unga gör att de inte behöver känna press över att de måste prestera bra. (Witt & Dangi, 2018.) Diskussioner kring idrottsprestationer och analys av taktik och teknik med föräldrar är stödjande för ungas idrottande (Aarresola & Konttinen, 2012; Alhonen & Öhman, 2020). Det är viktigt att vara närvarande och föra samtal med ungdomen om hur det går och se till att barnet har det bra (Piltonen, 2017).

Föräldrarna har en stor roll och påverkan gällande deras barns skolgång. Föräldrarna är med och påverkar bland annat i frågor kring skolgång, praktiska ärenden och ger råd. Även fast föräldrarna vill att eleverna själva ska ta mer ansvar och fatta sina egna beslut, så vill föräldrarna ändå vara närvarande och hjälpa till, speciellt då det uppstår problem (Piltonen, 2017).

Föräldrarnas hårda, men inte pressande inställning hjälper unga att se positivt på sin skolgång. I samma studie av Piltonen framkom det även att föräldrarna sköter ganska långt kontakten med lärarna. Främst gäller det ärenden som har att göra med frågor gällande kombination av skola och idrott.

I en studie av Knight med flera (2018) var det flera föräldrar som höll med om att skolan är lika viktig som idrotten. Föräldrarna var övertygade om att det är fördelaktigt att deras barn ska fortsätta sina studier för att behålla idrottarens motivation i både idrott och skola. Föräldrarna har en viktig roll vad det gäller idrottande elevers skolgång. Föräldrarna ska vara engagerade och visa intresse för deras barns skolgång. När föräldrarna är engagerade påverkar det positivt på barnets utveckling och ytterligare motiverar barnets skolgång och prestationer positivt (Piispanen, 2008).

Föräldrarna är oftast de som hjälper till med att både strukturera och planera tidtabeller, men är även som hjälp med läsläsning och andra skolarbeten (Niiranen, 2021). Genom att föräldrarna påpekar värdet på skolan samt stöder och sätter tid på skolarbeten hjälper idrottande elever att själva förstå betydelsen av skolan. Ytterligare för att hjälpa och stöda barnens skolgång kan föräldrarna bland annat läsa högt för barnet, skapa en plats där barnet kan göra sina skoluppgifter samt diskutera och fråga om hur skoldagen gått. (Piispanen, 2008.)

Idrottande elever värdesätter föräldrarnas stöd väldigt högt. Föräldrarnas stöd ansågs oerhört viktigt för idrottande elever då de varit frånvarande från skolan på tävlings- eller träningsresor och måste komma i kapp med skolarbeten (Knight m.fl., 2018). Detta åskådliggörs i följande citat:

I would come home as an athlete on Sunday night but Monday morning I was a normal kid with a school to go to and papers to turn in and so the support to have things organized and not waste the week trying to collect all the bits and pieces that you've missed was definitely a massive, massive help". (Knight m.fl., 2018, s. 143.)

4.2. Tränarens stöd

Förutom föräldrarna har även idrottande elevers tränare en viktig roll i att stödja idrottaren i utmanande situationer som de möter i sin dubbelkarriär. (Nikander, u.å.). Det är viktigt för idrottaren att skapa goda och starka förhållanden med tränaren, eftersom relationen mellan

tränaren och idrottaren har en stor inverkan på utvecklingen. Tränaren har även som uppgift att skapa en uppmuntrande träningsmiljö där det finns utrymme för både utveckling och framgång. Tränaren ska ha en positiv inställning och intresse för att utveckla unga idrottare. Tränaren har också en avgörande roll i huruvida den unga idrottaren lyckas med sin satsning eller inte. (Fahlström m.fl., 2015.) Förutom att tränaren är ansvarig över innehållet i planering och utförande i träningen har tränaren även ansvar för idrottarens sociala och psykiska välmående (Hämäläinen, 2012). Tränare har en viktig inverkan på och kan främja idrottarens mentala hälsa, självkontroll, ansvarstagande och problemlösning (Fahlström m.fl., 2015).

Tränarens främsta uppgift är att hjälpa barn och unga att uppnå sin fulla idrottsliga kapacitet (Hämäläinen, 2012). För att uppnå detta innebär det att tränaren ska använda sina kunskaper för att kunna hjälpa unga idrottare att utveckla olika delområden som behövs för att vara framgångsrik inom idrott. Det allra viktigaste är ändå att den unga idrottaren får positiva erfarenheter i idrotten och att det ska vara roligt (Hämäläinen, 2012; Sipari & Konttinen, 2012). Tränaren ska också sporra unga till bättre resultat och utveckling. Här gäller det att vara medveten om och kunna sätta gränser för träning så att det inte blir för mycket, påstår Huotilainen (2019). I början av idrottskarriären kan det vara utmanande att veta vad en ung idrottare behöver för att utvecklas och upprätthålla motivationen för idrott. Ju längre samarbetet mellan idrottaren och tränaren pågår, desto bättre bild kan tränaren skapa av varje individ och av vad de behöver för att motiveras och utvecklas. När tränaren är medveten och satsar på att bygga upp goda och uppmuntrande träningsförhållanden, upplever flera idrottare att det har positiva effekter på deras utveckling (Hämäläinen, 2012).

Genom att stödja och utveckla idrottande elevers idrottsliga kompetenser lägger tränaren en god grund för fortsatt utveckling som senare kommer att byggas på. Ju längre in i dubbelkarriären idrottande eleven kommer, desto mer förändras tränarens roll och förväntningar. Tränaren förväntas att bemöta idrottare som hela personer och stötta deras utveckling och misslyckanden samt hantering av stress och tid. (EU Expert Group, 2012.) Av tränaren krävs det psykologiska kompetenser för att kunna kommunicera och interagera med idrottare. Intresse och framgångar från idrottarens sida skapas genom god kommunikation, medan brist i kommunikation kan bidra till missnöje och konflikter samt påverka negativt på idrottarens resultat. (Kristiansen m.fl., 2012.)

Motivation och personligt ansvar är även viktigt för att kunna kombinera idrott med studier. I studien av Brown med flera (2015) framgick det att tränarna hade en aktiv roll vad

gällde personlig utveckling för de idrottande eleverna. Tränarna lade mycket tid på att stöda och hjälpa eleverna med deras personliga utveckling. Det är viktigt att tränaren har förståelse för utveckling i både idrott och studier samt aktivt stöder och uppmuntrar båda två. Med andra ord ska tränaren fungera som en god förebild för idrottaren och hans utveckling genom att förhålla sig positivt och med en positiv attityd till kombinationen av idrott och studier (Bankel m.fl., 2017).

Resultaten av Tekavc med fleras (2015) studie tyder på att relationen mellan idrottare och tränare är en av de viktigaste för att kombinera studier med idrott. Med andra ord anses tränaren vara en av de mest inflytelserika personerna för en idrottare. I Geranosova och Ronkainens (2015) studie beskriver respondenterna att det är viktigt att tränaren ska vara förstående för en kombination av studier och idrott. Likaså i Fryklunds (2012) studie framkommer det att respondenterna har en positiv erfarenhet av relationen till sin tränare. De hävdar att trots tillfälliga konflikter med tränaren, skulle de inte vara där de är idag utan sin tränare.

Som tidigare nämnts är det viktigt att tränaren även förstår och respekterar att studierna är viktigt för idrottaren om målet är att kombinera idrott och studier. Även tränarna ska kunna vara flexibla gällande tider. Ibland måste träningstiderna ändras på grund av idrottande ungdomens studiesituation för att ge dem förutsättningar för att kunna må bra och prestera bättre i både studier och idrott. (Bankel m.fl., 2017.)

Tränarna ska även ha flexibilitet och förståelse för skolgång. Genom detta upplever idrottande elever att de kan behålla sin dubbelkarriär och uppnå framgång i idrott och skolgång. I en studie av Knight med flera (2018) berättar en tränare till en tennisspelare om hur de ändrade på träningsschemat då det var provvecka i skolan, eftersom de märkte att idrottaren var otålig och orolig. En liknande situation var det för ett fotbollslag i samma studie. Inom idrottsföreningen var man överens om att idrottaren kunde slopa eftermiddagsträningarna under provveckan, eftersom det var en hel del skolarbete som skulle göras och i stället deltog de enbart på kvällsträningarna.

4.3. Lärarens stöd

Lärarens roll i idrottande elevers dubbelkarriär kan ses som mindre i jämförelse med till exempel föräldrarna och tränaren. Det som läraren kan göra för att uppmuntra idrottande

eleverna är att stödja eleven till att göra sunda val i livet (Utbildningsstyrelsen, 2014). För att idrottande elevers dubbelkarriär ska vara fungerande och utföras så bra som möjligt är det viktigt att lärarnas förhållningssätt och attityder är stödjande och uppmuntrande. Det är viktigt att lärarna är medvetna, har förståelse för och respekterar att idrott är en viktig del av livet för idrottande elever, vilket i sig inte betyder att skolan skulle vara mindre viktigt för dessa elever. (Bankel m.fl., 2017.)

Lärarna kan även påverka idrottande elevers dubbelkarriär. I Geranosovas och Ronkainens (2015) studie visar det sig att vissa respondenter upplevde att lärarna kunde vara motstridiga till en början till att komma fram till olika lösningar för att underlätta kombinationen av idrott och studier. I studien framkom det att idrottande elevernas lärare ansåg att det är omöjligt och svårt att klara av kombinationen idrott och skola. Därmed tyckte lärarna att idrottande eleverna måste sluta med idrotten och fokusera fullt på skolgången. I Fryklunds studie (2012) kom det även fram positiva upplevelser hos idrottande elever kring stödet lärarna erbjöd för deras dubbelkarriär.

Idrottande elever har ofta en del frånvaro från skolan på grund av tävlingar och träningar i jämförelse med elever som inte håller på med idrott på samma nivå. I första hand är det idrottande eleverna själva som ska ta initiativet och ansvaret över deras skolarbeten som de går miste om på grund av att de kommer vara bortresta en längre tid. Lärare kan hjälpa och underlätta idrottande elever arbete i sådana situationer genom att anteckna lektionsinnehållet på Wilma, vilket flera lärare gjorde i Niiranens (2021) studie. Detta möjliggör att idrottande elever blir medvetna över de skoluppgifter som de går miste om på grund av frånvaron. De flesta lärare försöker hjälpa och handleda idrottande eleverna enligt bästa förmåga, men samtidigt måste eleven själv vara aktiv och ta ansvar samt ta initiativet för att be om hjälp. Däremot framkom det även i Niiranens studie (2021) situationer där lärare upplevde att de inte har skyldigheter att erbjuda extra stöd för idrottande eleverna på grund av att de är på träningsläger eller tävlingar, eftersom de egentligen är frivilligt frånvarade från skolan.

4.4. Klasskamraternas stöd

För att en idrottande elev ska orka och klara av sin dubbelkarriär är klass- och idrottskamrater samt vännerna ett viktigt stödnätverk för dem. Idrottande elevens vardag består av träningar, skola och fritid. Klass-, idrottskamraterna och vännerna kan bland annat hjälpa till med att

hantera pressen och motverka känslan av ensamheten som idrottande elever stundvis kan möta. (Li & Sum, 2017.)

Klasskamrater är en del av den idrottande elevens vardag. Med klasskamrater diskuteras saker som händer både utanför idrotten på fritiden, men även upplevelser och känslor som idrotten ger. Klasskamraterna ger stöd och kan hjälpa till genom att ombyta erfarenheter och mentalt sporra varandra genom vardagen då schemat kring idrott och studier är krävande. (Geranosova & Ronkainen, 2015.) Klasskamraterna kan hjälpa till på olika sätt inom studierna. Klasskamraterna kan fungera som stöd och hjälpa till med bland annat anteckningar från lektionerna då idrottande eleven är frånvarande från skolan och med att studera tillsammans. (Bankel m.fl., 2017.)

Flera studier visar hur kamraters stöd påverkar idrottande elevers dubbelkarriär. Tekavc med flera (2015) klagör att det är en fördel att ha kamrater både i och utanför idrotten. Kamraterna är där för att stötta och ge förståelse då det behövs. I studien av Brown med flera (2015) kom det fram att kamraterna fungerar som en inspirationskälla för idrottaren till att förbättra kompetensen i både idrott och studier.

Idrottande elever är omringade och kommer i kontakt med flera personer under sin dubbelkarriär och livstid. I skolan finns klasskamrater och lärare, där hemma finns familjen samt vid träningar och tävlingar finns idrottskamrater, tränare och så vidare. I skolklasser och träningsgrupper bildas det ofta en känsla av gemenskap som hjälper till och stöder varandras utveckling och stärker relationerna mellan ungdomarna. Positiva vänskapsrelationer och det sociala stödnätverk som bildas stöder även det psykiska välmående hos människor. Det sociala nätverket möjliggör att unga kan känna gruppsamhörighet, få inspiration samt göra sociala jämförelser. Därmed är kamraterna ett viktigt socialt stöd för unga idrottare. Med kamraterna diskuteras och delas tankar, känslor och funderingar om verkligheten. Kamraterna ger tips och råd, samt fungerar som ett emotionellt stöd för varandra. (Emie m.fl., 2013; Salmela, 2006.) Idrottande ungdomar skapar oftast nära relationer med sina lagkamrater och de positiva kompisrelationerna förstärker självförtroendet, de sociala färdigheterna och påverkar positivt skolframgången (Salmela, 2006).

4.6. Samarbete mellan instanserna

För att upprätthålla den unga idrottarens dubbelkarriär är det viktigt att hemmen, skolan och idrottsföreningen samarbetar sinsemellan. Genom samarbetet strävar de efter att göra det möjligt för unga idrottaren att få en så bra och högkvalitativ vardag som möjligt. (Finlands Olympiska kommitté, 2022a.) Det är viktigt att instanserna samarbetar och stöder både idrotten och skolgången och inte enbart den ena.

4.6.1. Skolans stöd för idrottande elevens dubbelkarriär

I en studie av Niiranen (2021) framkommer det att både skolor och lärare har ett gemensamt intresse att stöda och möjliggöra för idrottande elever en kombination av studier och elitidrott. Tack vare idrottsprofilerade skolorna finns det möjlighet för idrottande elever att kombinera både skola och idrott på ett ändamålsenligt sätt. Idrottsprofilerade skolorna har möjlighet att stöda dessa idrottande elever på flera olika sätt, vilket de skolor som följer den allmänna läroplanen inte kan garantera eller har att erbjuda.

I Niiranens studie (2021) lyfts det fram att det finns skolor som samarbetar med andra skolor och organisationer i deras närområde för att kunna stöda idrottande elever på det bästa möjliga sättet. Urhea, vid huvudstadsregionen, är ett gott exempel på detta. I Urhea skolor finns det klasser där skolorna färdigt planerat in skoltider för idrottande elevers egen träning. Dessa träningar ordnas av idrottsföreningar, vilket tyder på ett samarbete mellan skolor och idrottsföreningar. I samma studie finns det en skola där idrottande eleverna har en gång i veckan möjlighet till handledning och stöd i sitt skolarbete.

I studien av Knight med flera (2018) lyftes det fram betydelsen i att skolorna är flexibla med tanke på den idrottande eleven. Flexibilitet underlättar det idrottande elevens dubbelkarriär. Resultaten tydde på att skolan stödde både elevens idrott och skolgång samtidigt genom att vara flexibla med tidtabellerna. Det gick bland annat att förhandla om vilka lektioner de kunde vara frånvarande och möjligheten att ändra om i deras skolscheman. Studien visade även på fall då skolan inte var tillräckligt flexibla, vilket medförde att idrottande eleverna upplevde utmaningar i att upprätthålla sin dubbelkarriär. Skolan erbjöd ingen hjälp eller stöd med skolarbeten för den idrottande eleven som varit borta en längre tid på grund av idrotten.

Skolorna har även som uppgift att skapa en uppmuntrande miljö där eleverna vågar be om hjälp och vågar ställa frågor i relation till deras egen skolgång. Bankel med flera (2017)

lyfter fram att skolorna har en viktig roll att lyfta upp på att det inte är en svaghet att be om hjälp med skolgången. Många idrottande elever upplever att det kan vara svårt att be om hjälp i skolarbeten, eftersom de är vana inom idrotten att uppnå framgång utifrån sina egna prestationer och ansträngningar.

4.6.2. Föreningens stöd för idrottande elevens dubbelkarriär

Framgångsrika idrottare är det idrottsföreningar vill uppnå med sin verksamhet. Idrottsföreningarna vill utveckla idrottare som klarar sig på hög nivå både nationellt och internationellt. Förutom att idrottsföreningarna vill satsa på själva idrotten är det lika viktigt att de lägger värde på idrottarens skolgång. I Knight med fleras (2018) studie framkom det att idrottsföreningarna lägger även tid och värde på idrottarnas skolgång. Idrottsföreningarna ordnade olika stödfunktioner som stöder idrottarens skolgång, exempelvis att en grupp övervakade idrottarnas engagemang i deras skolarbeten och såg till att idrottarna tar hand om sin skolgång. Ett exempel från samma studie var att tränarna i idrottsföreningen hade sagt att ifall idrottaren blev efter i sina skolarbeten skulle idrottarna hoppa över några träningar för att komma i kapp med skolarbeten igen.

Idrottsföreningen och skolan ska ha ett fungerande samarbete för att idrottande elever kan upprätthålla sin dubbelkarriär. I Knight med flera (2018) studie framkom det att en fotbollsförening var i början av säsongen i kontakt med skolan för att diskutera och få tillstånd från skolan för att vara borta eller gå tidigare från skolan på grund av träningar eller match. Idrottsföreningen har dock satt som villkor att idrottande eleven inte får bli efter i skolarbeten, vilket påvisar att de värdesätter skolan.

4.6.3. Hemmens stöd för idrottande elevens dubbelkarriär

Med föräldrar hänvisas till särskilda personer, medan familjen och hemmet även omfattar syskon och det är en social miljö där en ung idrottare växer upp (Aarresola & Konttinen, 2012). Oftast kan det bli så att familjens dagliga rutiner och familjens semestertider anpassas enligt tävlingsidrotten (Aarresola & Konttinen, 2012). Speciellt i början av dubbelkarriären är det oerhört viktigt att familjen stöder den idrottande eleven.

Idrottande elever som går i årskurs 7 – 9 brukar oftast ännu bo hemma med familjen. Det betyder att familjens stöd är oerhört viktig och betydelsefullt för den idrottande eleven. Ifall

stödet hemifrån inte är tillräckligt kan det orsaka problem och svårigheter med den idrottande elevens dubbelkarriär. (Ryba m.fl., 2016b.)

Stödet från familjen har blivit alltmer framträdande under de senare åren av dubbelkarriären. Föräldrarna gör uppoffringar i sina egna och hela familjens liv för att möjliggöra för den idrottande ungdomen att kombinera både idrott och skolgång. Föräldrarna försöker organisera familjens liv på olika sätt för att möjliggöra det bästa sättet för den idrottande ungdomen att leva upp till de krav som deras idrottskarriär ställer. (Fahlström m.fl., 2015.) Det blir en hel del resande samt familjerna eller främst föräldrarna blir tvungna att göra flera uppoffringar i det vardagliga livet (Knight m.fl., 2018).

5. Metod

I det här kapitlet presenteras inledningsvis syfte och forskningsfrågorna för avhandlingen. Ytterligare kommer jag att beskriva valet av metod, forskningsansats, intervju som datainsamlingsmetod, val av respondenter samt analys och bearbetning av data. Avslutningsvis redogörs för undersökningens tillförlitlighet, trovärdighet och etiska aspekter.

5.1. Precisering av syfte och forskningsfrågor

Syftet med avhandlingen är att undersöka gymnastiklärares syn på idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor. I min studie har jag valt att fokusera på flera olika områden i en dubbelkarriär och inte enbart på ett visst område. I min avhandling kommer jag att behandla utmaningar och möjligheter i en dubbelkarriär, stödnätverk samt samarbete mellan skolan, idrottsföreningar och hemmen. Eftersom det finns begränsat med studier kring gymnastiklärares syn på idrottande elevers dubbelkarriär, betonas betydelsen av denna studie. Utgående från syftet formulerades följande forskningsfrågor:

1. Hurdana möjligheter och utmaningar identifierar gymnastiklärarna med idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor?
2. Hur stödjer idrottande klasskamrater, gymnastiklärare och föräldrar idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor?
3. Hur upplever gymnastiklärare att samarbetet mellan skolorna, hemmen och idrottsföreningarna fungerar?

5.2. Val av metod

Forskning brukar oftast kategoriseras som kvantitativ eller kvalitativ (Fejes & Thornberg, 2019). Den största skillnaden mellan kvalitativ och kvantitativ forskning är hur informationen samlas in och presenteras (Olsson & Sörensen, 2021). I kvantitativ forskning används statistiskt material och siffror för att mäta och analysera data. Inom kvantitativ forskning vill forskare hitta statistiska, mätbara och generaliserbara resultat. (Ahrne & Svensson, 2017; Denscombe, 2018.) Resultaten i en kvantitativ forskning går både att generaliseras och standardiseras, men

även göras slumpmässigt eller representativt. Den vanligaste datainsamlingsmetoden inom kvantitativ forskning är frågeformulär och enkätundersökning. (Olsson & Sörensen, 2021.)

Kvalitativ forskning är lämpligt att använda när forskaren vill få en förståelse för människans olika sätt att fungera. Metoden är även lämplig att använda när forskaren vill få en helhetsbild och hitta olika mönster utan att besvara på frågan: Hur ofta något förekommer? (Olsson & Sörensen, 2021, Trost, 2010.) Vid val av forskningsansats är det undersökningens syfte som avgör vilken metod som är lämpligaste att använda i undersökningen (Denscombe, 2018). I min avhandling vill jag få en förståelse för gymnastiklärares syn på möjligheter och utmaningar med idrottande elevers dubbelkarriär, snarare än att få generaliserbara och standardiserade resultat. Därmed har jag valt att använda kvalitativ metod i min undersökning

Kvalitativ forskning är ett tolkningsbaserat forskningssätt. Med hjälp av forskningsmetoden går det att utforska den sociala verkligheten i en människas vardag, då målet är att beskriva ett fenomen med hjälp av människors erfarenheter eller att förstå de tvetydiga och subjektiva betydelser som människor frambringar (Vilkka, 2021). Enligt Flick (2014) kan det finnas flera syften inom kvalitativ forskning, till exempel kan syftet vara att identifiera förutsättningar som skillnaderna grundar sig i eller att beskriva ett fenomen exempelvis erfarenheter eller särdrag samt kopplingar mellan olika fall och interaktioner. I kvalitativ forskning beskriver forskare verkligheten med verbala data som till exempel intervjuer eller observationer (Fejes & Thornberg, 2019). Huvudsyftet i kvalitativ forskning som Stukat (2011) lyfter fram är att förstå och tolka resultaten som framkommer i undersökningen, inte att förklara, förutsäga eller generalisera. Kvalitativ metod används då fokuset är att karaktärisera eller utforma något. Min avhandling är av kvalitativ karaktär, eftersom syftet i min avhandling är att diskutera gymnastiklärares syn på möjligheter och utmaningar med idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor.

5.3. Fenomenologi som forskningsansats

Fenomenologi är en filosofi som grundades kring 1900-talet av Edmund Husserl och har vidare utvecklats av Martin Heidegger, Jean-Paul Sartre samt Maurice Merleau-Ponty. Fenomenologin används i studier där forskare vill undersöka mänskliga erfarenheter. Det vill säga forskare vill få fram människors åsikter och upplevelser om ett fenomen (Denscombe, 2018). Med hjälp av fenomenologin kan forskare få en klar bild av hur ett fenomen upplevs

direkt av människor. (Fejes & Thornberg, 2020; Kvale & Brinkmann, 2014.) Eftersom jag i min avhandling undersöker gymnastiklärares syn på idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor, anser jag att fenomenologi var en lämplig metod att använda i min studie.

Fenomenologi går bra att använda som forskningsansats när forskare vill utgå från ett empiriskt material snarare än teori. En fördel i att använda fenomenologi som metod är att forskare får effektivt fram det mest väsentliga beståndsdelarna av ett fenomen. (Fejes & Thornberg, 2020.) I fenomenologin försöker forskare koncentrera sig på att få en så klar bild som möjligt av det fenomen som undersöks genom att ta reda på människors upplevelser kring fenomenet (Denscombe, 2018; Fejes & Thornberg, 2020). Syftet i fenomenologin är inte ändå att tolka eller analysera människors upplevelser utan i stället vill forskare redogöra för dem på ett så träffande sätt som möjligt (Kvale & Brinkmann, 2014). Därmed innebär det att forskaren måste medvetet minimera sina egna antaganden för att ge en exakt och klar bild på fenomenet i frågan.

Att ha fenomenologi som forskningsmetod visas ha både för- och nackdelar (Denscombe, 2018). Fenomenologi är en metod som anses lämpa för småskaliga forskningsprojekt, vilket uppfattas som en fördel. Metoden kräver inte heller någon dyr utrustning och forskningen brukar oftast genomföras på specifika platser, till exempel skolor och på sjukhus. Metoden kopplas oftast ihop med djupintervjuer. En annan fördel som Denscombe (2018) lyfter fram är att fenomenologisk forskning vanligtvis brukar undersöka människors vardagsliv och ämnen som människor vanligtvis kan relatera till. Nackdelar med fenomenologin är bland annat att forskningen sällan går att generalisera resultaten, eftersom det sällan innefattar ett större antal informanter.

5.4. Intervju som datainsamlingsmetod

Intervju är en av de främsta och vanligaste metoderna för att utreda människors personliga upplevelser och åsikter inom kvalitativ forskning. En fördel med intervjuer är deras flexibilitet (Bell, 2016). Intervju tillhör även de effektivaste datainsamlingsmetoderna inom kvalitativ forskning, eftersom forskaren kan ställa frågor om känslor och motiv genom att interagera med respondenterna. Med hjälp av intervjuer försöker forskare ta reda på hur människor tänker, känner och handlar i olika situationer. (Alvehus, 2019.) Huvudsyftet med intervju är att med

hjälp av frågor få information om undersökningspersonens värld. Intervjun ska ge den information som intervjuaren är ute efter, det vill säga svaren måste vara dugliga. (Alvehus, 2019; Olsson & Sörensen, 2021.)

Intervjuerna inom den fenomenologiska forskningsansatsen innefattas som värdefulla, eftersom forskaren har genom intervjuerna möjligheten att undersöka mer subtila och komplexa ämnen som exempelvis erfarenheter, uppfattningar och åsikter (Denscombe, 2018). Intervjuerna i fenomenologin brukar oftast vara antingen semistrukturerade eller ostrukturerade. I intervjuerna brukar forskare använda öppna frågor, lyssnar aktivt och har ett stimulerande samspel med de intervjuade. (Fejes & Thornberg, 2020.)

Intervju kan genomföras antingen individuellt eller i grupp, men även i form av deltagande observation eller studier av textmaterial (Klingberg & Hallberg, 2021). Den vanligaste formen av intervju sker i direkt interaktion ansikte mot ansikte. I dagens värld är det allt vanligare att intervjuer även kan ske via video- eller telefonsamtal. (Alvehus, 2019.) Intervjuaren brukar oftast banda in intervjuerna för att ha möjligheten att gå tillbaka och lyssna på intervjuerna för att kunna skapa en större helhetsbild (Denscombe, 2018). Att bända in intervjuer är även ändamålsenligt då forskaren tänkt utgå från en innehållsanalys. Inspelat material möjliggör för forskaren att lyssna flera gånger igenom materialet för att kunna identifiera olika kategorier. (Bell, 2016.)

En intervju kan förekomma i tre olika former: strukturerad, semistrukturerad eller ostrukturerad. I forskningsprojektet *Urheiluylläkoulukokeilu* (hädanefter *Idrottshögstadiet försöket*) har forskarna valt att använda semistrukturerade intervjuer, vilket är en av de vanligaste formerna av intervju (Alvehus, 2019). En semistrukturerad intervju innebär att intervjuaren har färdigställt en lista med frågor som ska besvaras och ämnen som ska behandlas under intervjun. Denna form av intervju lämnar även utrymme för tolkning av varje intervju och för den intervjuade. Den intervjuade får besvara intervjufrågorna öppet och fritt, vilket ger intervjuaren möjligheten att ställa följdfrågor till den intervjuade. Exempel på några intervjufrågor som ställdes av intervjuarna är: “Vilka möjligheter finns det för idrottshögstadium? Vilka utmaningar?”, “Hur stöder föräldrarna/vårdnadshavarna idrottande eleverna?” och “Hur fungerar samarbetet mellan idrottsföreningarna och skolan?”. Intervjufrågorna fungerar som guide för intervjuaren. (Alvehus, 2019; Denscombe, 2018.)

Intervjuer är lämpliga att använda då forskningen har som syfte att förstå åsikter, uppfattningar, känslor och erfarenheter på djupet snarare än att redovisa dem. Det är även

lönsamt att använda intervju som datainsamlingsmetod då forskningen ska fokusera på fenomen som kräver ingående förståelser av hur saker eller system fungerar. (Denscombe, 2018.) I och med att jag i min avhandling vill ta reda på gymnastiklärares syn på idrottande elevers dubbelkarriär, anser jag att intervju är ett ypperligt sätt att få information om det jag vill få reda på.

I min avhandling har jag fått ta del av färdigt material som är insamlat inom ramen för forskningsprojektet *Idrottshögstadiet*. Jag kommer att använda intervjuer som data och eftersom materialet ingår i ett forskningsprojekt, har jag därmed inte själv utfört intervjuerna. Jag utgår ifrån att intervjuerna har utförts och transkriberats korrekt, eftersom forskningen gjorts av erfarna forskare.

5.5. Val av respondenter

Material som jag kommer att analysera i min avhandling är en del av Finlands Olympiska kommitténs forskningsprojekt *Idrottshögstadiet*. *Idrottshögstadiet* är ett treårigt projekt som påbörjades år 2017. Syfte med projektet var att möjliggöra bättre förutsättningar för att kombinera idrott och skolgång för unga idrottare. Finlands Olympiska kommitté står för projektets koordination medan Forskningscentralen för tävlings- och toppidrott (KIHU) ansvarade för utvärderingen. I projektet deltog skolor, idrottsföreningar, idrottsförbund och idrottsakademier. (Finlands Olympiska kommitté, 2023a.)

I och med att syftet med min avhandling är att studera gymnastiklärares syn på idrottande elevers dubbelkarriär, var användning av forskningsprojektets *Idrottshögstadiet* intervjuer med gymnastiklärare ett gott alternativ. I forskningsprojektet intervjuades sex stycken gymnastiklärare. Gymnastiklärarna kommer från fem olika skolor i Finland, fyra skolor i huvudstadsregionen och en skola i Vasa (två lärare). I min avhandling har jag valt att analysera alla sex gymnastiklärares intervjuer. För att säkerställa gymnastiklärarnas identitet kommer jag att använda fingerade namn: G1, G2, G3, G4, G5 och G6. Jag har renskrivit och översatt citaten i avhandlingen från finska till svenska.

5.6. Analys och bearbetning

Inom kvalitativ forskning finns det fem huvudsakliga tillvägagångssätt för att analysera samtal och text. De fem tillvägagångssätten är innehållsanalys, grundad teori, diskursanalys, samtalsanalys och narrativ analys (Denscombe, 2018). Jag har valt att analysera min avhandling utgående från innehållsanalys. En kvalitativ innehållsanalys innebär att tolka innehållet i olika texter eller verbala uttryck genom att kategorisera systematiskt teman och mönster (Klingberg & Hallberg, 2021). Med andra ord tolkas, analyseras och kodas materialet i en innehållsanalys för att bli mer åskådlig och för att lyfta fram innehållets huvudpunkter (Kvale & Brinkmann, 2014). Med hjälp av innehållsanalysen får vi reda på vad texten framställer som väsentligt, vilka prioriteringar och värderingar som skildras och framförs samt hur faktorerna hänger samman (Bell, 2016).

En innehållsanalys kan antingen göras induktivt, deduktivt eller abduktivt som är en blandning av de två förstnämnda. Induktiv ansats innebär att forskaren utgår ifrån det data som samlats in, medan i en deduktiv ansats är det teorin som är utgångspunkten (Fejes & Thornberg, 2019, Kvale & Brinkman, 2014). Jag kommer att göra en innehållsanalys med induktiv ansats, där jag kommer att utgå från avhandlingens forskningsfrågor. Innehållsanalysen utförs i enlighet med de steg som Assarroudi med flera (2018) presenterar i sin artikel. Allt som allt finns det 16 steg som identifierats inom innehållsanalysen. Steg 1–7 ingår i förberedelsefasen, steg 7–15 ingår i organisationsfasen och steg 16 i rapporteringsfasen. Jag kommer inte att använda mig alla 16 steg, utan kommer enbart att använda steg från organisationsfasen samt rapporteringsfasen. Förberedelsefasen kommer jag inte att använda, eftersom jag inte själv har varit med i den.

Jag börjar med steg sju, det vill säga att noggrant läsa igenom de transkriberade intervjuerna för att få en helhetskänsla över materialet. Efter att jag fått en helhetsbild över materialet börjar jag leta fram kategorier i intervjuerna och hitta gemensamma faktorer i respondenternas svar, vilket motsvarar steg nio i Assarroudi med fleras (2018) artikel. Det vill säga jag läste igenom resultaten och leta efter kategorier som passar in på forskningsfrågorna. Jag använder mig av färgkodning i Microsoft Word för att underlätta analysprocessen. Genom att koda meningsinnehållet i respondenternas svar går det att koppla ihop nyckelord och meningshelheter med kategorier (Assarroudi m.fl., 2018; Kvale & Brinkmann, 2014). Sista steget kommer att vara rapportering av alla analyserade steg (Assarroudi m.fl., 2018). Utifrån det inspelade och färdigt transkriberade materialet kommer jag att kategorisera svaren utifrån

forskningsfrågorna i min avhandling, det vill säga i tre olika grupper: gymnastiklärares syn på möjligheter och utmaningar för idrottande elevers dubbelkarriär, idrottarens stöd för dubbelkarriären samt samarbetet mellan skolorna, hemmen och idrottsföreningarna. Ytterligare har jag inom dessa tre grupper delat in svaren i mindre kategorier och namngett dem utifrån nyckelord som kommit fram i respondenternas svar.

5.7. Tillförlitlighet, trovärdighet och etik

Kvaliteten spelar en stor och viktig roll i vetenskapliga arbeten. För att en undersökning ska vara av hög kvalitet måste arbetet ha en god tillförlitlighet och trovärdighet. (Kvale & Brinkmann, 2014.) Ifall en fråga inte är tillförlitlig, innebär det automatiskt att frågan även saknar trovärdighet, men då tillförlitligheten är hög betyder det inte att trovärdigheten måste vara hög (Bell, 2016).

Reliabilitet eller tillförlitlighet mäter ifall resultat i en undersökning ger samma resultat om samma undersökning gjordes på nytt av andra forskare vid ett annat tillfälle med rätt så liknande förhållanden (Bell, 2016; Fejes & Thornberg, 2019). En intervjufråga som ger en viss sorts svar i en situation och ett helt olikt svar vid en annan situation är ett tecken på att undersökningen inte är tillförlitlig (Bell, 2016). Ett tecken på hög tillförlitlighet är att undersökningens syfte och forskningsfrågor ska gå att kopplas ihop med undersökningens resultat. Tillförlitligheten ökar även i en undersökning när intervjuaren ställer samma intervjufrågor till sina respondenter. (Kvale & Brinkmann, 2014). Tillförlitligheten i den här undersökningen anses vara högt, eftersom datamaterialet är planerat och insamlat av erfarna forskare. Den positiva sidan med användning av färdigt insamlat material som någon annan använt och testat är att tillförlitligheten ökar och man vet att det är fungerande för ändamålet.

Bell (2016) definierar validitet eller trovärdighet som ett mått på ifall en intervjufråga beskriver och ger svar på det som de förväntas beskriva och svara på. Med andra ord handlar det om hur väl undersökningen är genomförd med tanke på de metoder som används. Forskaren måste kontinuerligt granska att teorin och resultaten i undersökningen är rimliga. I en kvalitativ forskning ökar trovärdigheten då metodbeskrivningarna förbättras. Detta är en orsak till att rapportering av forskningsstudier med kvalitativ metod måste ske med betänksamhet och ökad tydlighet (Klingberg & Hallberg, 2021). För att säkerställa trovärdigheten i undersökningen kan det vara bra att utföra några pilotintervjuer, för att se hur intervjufrågorna fungerar (Bell, 2016).

Vid intervjuer kan trovärdigheten i data ibland ifrågasättas, eftersom data som forskare får av intervjuerna baserar sig på vad människor säger snarare än vad de gör och deras beteende. Människans handlingar och uttryck behöver inte alltid överensstämma. (Bell, 2016.)

För att säkerställa respondenternas anonymitet är det viktigt att ta de etiska aspekterna i beaktande inom sitt forskningsarbete (Trost, 2010). När de intervjuade ger ett samtycke till att delta i en forskning måste forskaren säkerställa att respondenterna är medvetna om forskningens syfte och vilka rättigheter de har. Det gäller på förhand att meddela skriftligt till respondenterna vad undersökningen handlar om, varför forskaren valt att intervjua just dessa personer, hurdana intervjufrågor kommer att ställas, samt på vilket sätt svaren som fås kommer att användas. (Bell, 2016; Denscombe, 2018.)

I min avhandling är respondenterna fullständigt anonyma, eftersom jag valt att använda fingerade namn samt att plocka bort information om skolorna. Därmed säkerställs respondenternas rättigheter och möjligheten att identifiera respondenterna finns inte.

6. Resultat

I det här kapitlet kommer undersökningens resultat att presenteras. Resultaten är kategoriserade och grupperade enligt forskningsfrågorna "gymnastiklärares syn på möjligheter och utmaningar kring idrottande elevers dubbelkarriär", "klasskamraternas, gymnastiklärares och föräldrarnas stöd för idrottande elevens dubbelkarriär" och "samarbetet mellan skolorna, hemmen och idrottsföreningarna".

6.1. Gymnastiklärares syn på möjligheter och utmaningar kring idrottande elevers dubbelkarriär

Gymnastiklärarna identifierar flera möjligheter och utmaningar med idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor. Som ett resultat av innehållsanalysen framkom gemensamma kategorier men även skillnader i gymnastiklärares svar. I resultatredovisningen av forskningsfråga 1 presenteras resultaten i två huvudkategorier: möjligheter och utmaningar med idrottande elevers dubbelkarriär.

6.1.1. Möjligheter med en idrottande elevs dubbelkarriär

I intervjuerna framkom de många olika faktorer och aspekter gällande möjligheter med idrottande elevers dubbelkarriär. De övergripande faktorerna som identifierats är mångsidighet, ökat antal träningstimmar, miljön och omgivningen, idrottsklasser samt autonomi och självutveckling.

En gemensam faktor som framkom i hälften av alla gymnastiklärares intervjuer var mångsidigheten i idrottsundervisningen. *"...det här är ändå mångsidig motion, så tror nog att mångsidigheten är den bästa belöningen i det här fallet"*, säger G3. Vidare berättar G6 att skolidrotten ska bidra till en allsidig träning som skall stödja idrottande elevers dubbelkarriär. *"...via skolidrotten få en mångsidig bakgrund i det hela."* Idrottande eleverna får inte enbart ta del av allsidig träning utan ges även möjlighet till att utveckla koordinativa och balansfärdigheterna. *"...de får även mångsidig kroppskontroll"*, lyfter G4 fram. Mångsidighet och variation inom idrottsformer ses som en möjlighet med idrottsklasserna, enligt gymnastiklärarna.

Även ökat antal träningstimmar var en gemensam kategori som framkom i de flesta gymnastiklärares svar. Gymnastiklärarna ser ökat antal träningstimmar som en viktig möjlighet för den idrottande eleven med tanke på att det stöder idrottarens framtida idrottskarriär. *“...idrottsklasserna erbjuder möjlighet till mer träning. Här har vi byggt under skoldagen fyra träningspass för simmare”*, berättar G2. G6 konstaterar att målet med ett ökat antal träningstimmar strävar efter att idrottande eleverna blir intresserade av att träna och därmed få mer träning, *“...möjligheten att bli intresserad av att träna och få flera träningspass.”* G5 ser ökat antal träningstimmar som en bra förberedelse inför andra stadiet, *“Barnen blir vana med två träningar om dagen, som sker i andra stadiet, redan under årskurserna 7 – 9”*. Dock fanns det en gymnastiklärare som ansåg att det både kan vara en fördel och en nackdel med att antal träningstimmar ökar. *“...och antalet timmar ökar naturligtvis, det kan antingen vara bra eller dåligt”*, skrattar G4.

Gymnastiklärarna berättar att miljön och omgivningen som dessa idrottsprofilerade skolor erbjuder idrottande eleverna sågs också som en möjlighet och fördel för den idrottande elevens dubbelkarriär. Idrottsklasserna stöder den idrottstyg som idrottande eleverna har valt. *“...jag har inget att klaga på, vi har säkert de bästa förhållandena i Finland med tanke på att vi får träna på fantastiska idrottsanläggningar”*, konstaterar G1. Idrottande eleven har möjlighet att kombinera både skola och idrott i en stödande och uppmuntrande miljö med engagerade och idrottsintresserade ungdomar. *“...möjligheterna är de att idrottaren får möjligheten att studera och gå i skolan i en idrottsvänlig miljö tillsammans med likasinnade barn”*, säger G5. Vidare fortsätter G5 att idrottsklasserna ger möjligheten att jämlikt satsa på både skola och idrott, *“De har möjlighet att idrotta och gå i skola och satsa 100 procent på båda.”*

Idrottsklasser i sig är en möjlighet för alla motiverade och intresserade idrottande ungdomar. Till idrottsklasser samlas och väljs ut ganska mycket likasinnade och idrottsintresserade unga idrottare. Flera gymnastiklärare ansåg detta som en möjlighet. *“...till idrottsklassen kommer det ganska många likasinnade folk, så det skapas säkert ganska bra kompisrelationer”*, berättar G3. Det sociala samspelet ses som en möjlighet och viktig del med tanke på idrottande elevens idrottskarriär, framför allt de idrottare som håller på med individuella grenar. *“...och för de idrottare som håller på med individuella grenar blir det också lite av det sociala.”*, säger G4. *“...att samla alla dessa sportintresserade ungdomar för att träna och göra tillsammans”*, berättar G6 som en positiv sak med idrottsklasserna.

Att idrottande eleven får utveckla sig som person och sina färdigheter i en uppmuntrande och stödande nivå sågs också som en möjlighet hos några gymnastiklärare. Att ge mer ansvar åt idrottande eleverna gällande sina träningar och skolgång sågs som en möjlighet hos en av gymnastiklärarna. *“Möjligheten är även den att de lär sig ta ansvar av sitt eget tränande och egna skolgången i allt högre grad”*, berättar G5. Idrottsklasserna ses även ge mera tid för unga idrottare att utveckla sig själv och komma till insikt om huruvida en idrottskarriär är passande för den unga idrottaren. *“...mera tid och möjligheter att utveckla sig själv”*, säger G6. Vidare konstaterar G6 att *“...detta ger möjligheten för unga idrottaren att pröva ifall denna väg är den rätta och ifall det är en bra väg att ta eller ifall motionsnivån eller någon annan nivå är den rätta.”*

En av gymnastiklärarna konstaterade att det i vissa skolor inte finns möjligheter för idrottande elever att genomföra en dubbelkarriär, eftersom kommunen inte har tillräckligt med resurser för riktade stödåtgärder. *“...jag har kollegor som jag har diskuterat med som inte har några möjligheter alls, kommunerna är helt utan resurser och därmed finns det inga möjligheter”*, konstaterar G1.

6.1.2. Utmaningar med en dubbelkarriär

I intervjuerna med gymnastiklärarna framkom det förutom möjligheter också en del utmaningar. De övergripande kategorierna som identifierades utgående från gymnastiklärarnas svar var tidsbrist, arbetsbelastning, ansträngningsnivå, drop-out, brist på idrottsanläggningar, samt utmaningar för lärare att planera innehåll.

Att få tiden att räcka till var en av utmaningarna som flera gymnastiklärare lyfte fram. Speciellt vad det gäller tidtabeller. En utmaning som en av gymnastiklärarna lyfter fram är förflyttningar mellan idrottsanläggningarna och skolan. *“...det far mycket tid till resande”*, konstaterar G1. En annan utmaning tycks vara att få en balanserad läsordning för den unga idrottaren. *“...ungas läsordning eller vardag skulle borda vara vettig”* berättar G6. Enligt G4 är det utmanande att kunna koordinera allt på ett gynnsamt sätt med tanke på tidtabellen. På grund av flera träningar per vecka, timantalet i skolan och tävlingsresor på veckosluten, så blir det inte mycket fritid för idrottande eleverna. *“Det är svårt att hitta fritid eller tid för annat”*, berättar G6.

En gemensam kategori som nästan varje gymnastiklärare lyfter fram i någon form är arbetsbelastningen och den unga idrottarens ork. *“I mina ögon är den största utmaningen, i stor bild, är den ungas ork”*, berättar G2. Eleverna blir pressade från tre olika håll då det är hemmen, skolan och idrotten som är krävande och eleven har svårt att ställa dem i prioriteringsordning. En tydlig utmaning är elevernas orkande. *“Det har nog varit smått utmanande när de har haft tre stycken träningar och allt annat så är en del klart utmattade, men inte nära på alla”*, berättar G4. Vidare fortsätter G4 att det beror mer på grund av sömnbrist än överbelastning av antingen idrott eller skola.

Den mentala arbetsbelastningen är enorm hos idrottande elever, vilket flera gymnastiklärare ser som en utmaning. *“...antalet idrottstimmar per vecka är nog höga och tuffa, fysiskt klarar de nog sig men mentalt är det nog ansträngande och en börda”*, säger G5. Höga förväntningar inom idrottsgrenen orsakar stor belastning mentalt. Även G2 nämner om den mentala belastningen. *“De ställer allt för höga krav för sig själva och sedan kommer det krav där hemifrån samt samhället pressar på att de måste vara duktiga för att komma in till gymnasiet med mera”*, förklarar G2.

G3 anser att elevernas ansträngningsnivå är allt för hög *“En utmaning som går att märkas, är att belastningen är ganska hård”*, säger G3. Även fast idrottsklassernas mening är att öka på antalet idrottstimmar så får det inte ändå gå allt för mycket över. G3 anser att allt för många timmar idrott under veckan börjar bli för jobbigt och ansträngande för de unga idrottarna. *“Jag har nog märkt och som du också kan se så finns det några med knäbesvär på sidan om”*, konstaterar G3.

Drop-out fenomenet nämndes av två gymnastiklärare. *“Varje år är det någon som hoppat av. Varje år. En, två, tre, mitt i allt. De tidigaste avhoppet har skett vid årskurs 8”*, förklarar G2. G5 lyfter också fram att drop-out sker vanligtvis vid årskurs 8, på grund av motivationsbrist. *“Utmaningarna är kanske de att de framkommer ganska mycket drop-out vid årskurserna 8...kanske motivationen inte räcker så långt och utmaningarna blir allt för stora att de inte kanske vill fortsätta med idrotten längre”*, berättar G5. Vidare berättar G5 att andra orsaker till att unga idrottare hoppat av kan bero på att de inte längre spelar i representationslaget, utan spelar på en lägre nivå.

En av gymnastiklärarna ansåg att en utmaning är att det borde finnas mera idrottsanläggningar där det går att träna och hålla på med idrott. *“...vi har anläggningar men det borde finnas ännu mera”*, konstaterar G1 ironiskt. G1 tillägger att hen tycker att varje skola

borde ha tillgång till stora gym, idrottssalar och idrottsplan utomhus som är i skick och upprätthålls kontinuerligt.

En av gymnastiklärarna lyfter fram att det är inte enbart idrottande eleverna som står inför utmaningar, utan även lärare. *“Lärare ställs för utmaningar att planera övningar med inslag av mångsidighet...”*, konstaterar G4 som även anser att det har varit utmanande att planera innehåll då det ändå finns stora nivåskillnader mellan eleverna. *“Det finns självklart fysiska skillnader, men även i förmågan att ta emot och helt grundläggande sociala färdigheter att vad som kan göras”*, berättar G4.

6.2. Stöd för dubbelkarriären

I gymnastiklärarnas intervjuer går det att tolka att stödet för idrottande elevers dubbelkarriär är väldigt viktigt. Främst med tanke på idrottarens orkande, skol- och idrottsframgång, men också för att säkerställa en balanserad vardag. Jag har delat in resultaten i tre underkapitel där jag kommer att presentera klasskamraternas, gymnastiklärarnas och lärarnas samt föräldrarnas stöd för idrottande elevens dubbelkarriär.

6.2.1. Klasskamraternas stöd för dubbelkarriären

Kategorierna som identifierades i klasskamraternas stöd är följande: klassgemenskap, mångsidighet bland idrottarna och idrottsklassernas vi-anda. Största delen av gymnastiklärarna var överens om att klassandan i idrottsklasserna är helt bra. *“Enligt mig har de alltid haft en bra anda”*, säger G3. *“Mest dels är den nog bra”*, konstaterar G5. Vidare berättar G5 *“Nog är de ett tätt sammansvetsat gäng de här våra idrottsklasser att de är nog en egen grupp”*. *“Klassandan är nog väldigt bra, där har man nog lyckats bra med gruppens sammansättning”*, berättar G6. G3 berättar att i hans klass kommer flickorna och pojkarna bra överens med varandra och brukar diskutera om saker och ting, medan i en annan klass syns det tydligt att klassen är delad i en flickgrupp och en pojkgrupp.

Kanske här i min grupp...flickorna och pojkarna kommer aningen bättre överens med varandra. Deras umgänge med varandra är mer naturligt, medan sedan i

den här gruppen vi just följt med så har helt från början varit lite delad i flickor och pojkar... (G3)

Mångsidighet bland idrottande elevers personligheter samt idrottsgrenar upplevs av en gymnastiklärare som ett viktigt stöd och en bra balans mellan eleverna. *“...för flickorna hittas...sådan ihärdighet från pojkarna och för pojkarna sedan igen hittas från flickorna lugnet och fokuset för saker och ting”*, berättar G5. Med andra ord lär de sig av varandra. Att ha alla idrottande och idrottsintresserade ungdomar på samma klass kan ses som en stor resurs. *“...till idrottsklassen söker alla idrottsintresserade och de som håller på med idrott på allvar, så de alla förstår varandra varför de är här, vad man gör här och att tiden inte räcker för annat”*, berättar G5. Idrottande eleverna som är på samma klass har stöd och förståelse för varandra.

Som enskilda grupper är idrottsklasserna väldigt sammansvetsade och duktiga klasser. En av gymnastiklärarna önskade att alla idrottsklasser kunde skapa en bättre sammanhållning för att uppmuntra och stöda varandra samt skapa och lyfta fram mer vi-anda. *“Jag tycker att grupperna är bra som självständiga grupper, men det skulle vara trevligt att ha en sådan sport anda eller ett sådant gemensamt intresse för idrott...”*, konstaterar G6. Genom en vi-anda inom idrottsklasserna skapas även en social sammanhållning som G6 anser viktigt. G6 önskade att bland annat med en vi-andan kunde idrottande elever motiveras och uppmuntras till att orka stiga upp på morgonen för att ta sig till morgonträningarna. *“... det är inte alltid så kul att vakna två gånger i veckan åtta för att träna, så om man får en sådan där sport anda skulle det kanske vara lättare att gå dit”*, säger G6.

Några gymnastiklärare lyfte fram att det finns även utmaningar i idrottsklasser och att klassandan kunde vara bättre. *“...årskurs åtta, de är lite nonchalanta”*, säger G4. Även mobbning lyftes fram av G4, där till och med kuratorn har varit inblandad, *“På sjuan har det varit lite så där, till och med mobbning.”* *“Varje grupp är naturligtvis sin egen och det finns nog utmaningar”*, förklarar G2. Vidare berättar G2 att en utmaning inom idrottsklassen är att de blir lätt trötta, vilket syns i klassandan. *“Trötthet gör att motivationen sjunker, vilket syns i orkandet i vardagen”*, förklarar G2. I vissa klasser finns det elever som är aningen tystare och vågar kanske inte uttrycka sig på samma sätt som mer utåtriktade och mer sociala elever. Detta sågs som en utmaning i klassen och klassgemenskapen. *“...problemet åtminstone i vår grupp är tydligen de tysta...att deras röst hörs”*, säger G2.

6.2.2. *Gymnastiklärares stöd för dubbelkarriären*

I resultaten kring gymnastiklärares stöd identifierades endast två olika kategorier: föra diskussioner och känslan av att bli sedd och hörd. Gymnastiklärarna ansåg att deras viktigaste uppgift är att diskutera och fråga, samt hjälpa till med praktiska saker och ärenden gällande idrottande elevernas skolgång. *“Nå vad vi gör, förstås delar information, varit som handledare och sedan ‘klarar du av att springa?’, ‘går du till läxklubben?’ . Sådana praktiska ärenden är de mestadels. ‘Hur går det’, brukar jag fråga”*, konstaterar G4. *“...oftast hur skolan går...hur går det i matcherna och i föreningen...får de spela, var befinner vi oss och så följa med deras motivation”*, säger G6. G5 berättar att gymnastiklärarna brukar pratar mycket om allt möjligt, främst med flickorna, eftersom G5 undervisar mest flickor. Samtalsämnen brukar kretsa kring idrotten, hur sätta tidtabeller, vardagliga saker med mera.

...pratar mycket om saker mellan flickorna och sedan om hur det har gått i den egna idrotten, tävlingarna och träningarna...och om orkandet...och så pratar vi ganska mycket med flickorna i idrottsklassen om just det faktum att allt inte behöver vara överprestation, att ibland kan man ge sig själv lite frihet och avkoppling...Och så pratar vi helt om schemalaggingen. Jag måste fara till träningarna. Hur ska jag göra nu när jag har det här lägret? Vad gör jag nu när jag skulle borda gå dit? Och jag borde göra det ena och det andra... (G5)

En av gymnastiklärarna lyfter fram att det är viktigt att idrottande eleverna får en känsla av att de blir sedda och hörda. *“Men främst det där att höra och säga till dem”*, säger G6. Samma gymnastiklärare som fungerar som korgbollstränare har hållit 15–20 minuters diskussioner med korgbollsspelarna en till två gånger per år. De brukar diskutera om målsättningarna, vardagen, idrotten med mera. *“...hur går det för dig, hur har du varit på träningar, vilka mål du har...”*, berättar G6.

6.2.3. *Föräldrarnas stöd för dubbelkarriären*

Kategorierna som lyftes fram i gymnastiklärarnas svar var föräldrarnas engagemang och intresse, uppmuntran och krav, aktiva föräldrar samt skjutsande. Föräldrarnas engagemang och intresse för både idrott och skolgång ses som ett stöd som underlättar och hjälper idrottande

elevens dubbelkarriär. En av gymnastiklärarna ansåg att idrottande elevernas positiva skolframgång är bland annat tack vare föräldrarnas engagemang. Speciellt vad gäller vitsorden. *“...men sedan har vi nog ganska få, tror inte att vi haft på flera år, sådana som får fyror och femmor. Att underpresterare har vi inte, vi har ganska engagerade föräldrar”*, påpekar G1. Likaså berättar G3 att föräldrarna är intresserade av barnets skolgång och ser till att uppgifterna och läxorna görs samt håller koll och hjälper till med tidtabellerna. *“Jag har en sådan tanke att även föräldrarna är med på kartan och är intresserade över skolgången och...hur det går i skolan”*, säger G3. De flesta föräldrarna ser idrottsklassen som en bra sak och vill vara engagerade i deras barns skolgång och idrottande samt vara där och påverka deras barns skolgång och idrottande. *“De är väldigt engagerade...det här med idrottsklass är en stor sak för föräldrarna också så de vill vara på plats, eftersom de vill vara med och göra beslut och sköta deras barns ärenden”*, säger G5.

Uppmuntran och ett visst krav hemifrån från föräldrarna är också ett stöd som gymnastiklärare anser att stöder idrottande elevernas dubbelkarriär. Hemifrån kommer det krav att eleverna ska ta hand om skolgången. *“Hemmen kanske puffar till och hemmen vill att eleverna har hobbyn och så tar de hand om skolan och hobbyn”*, berättar G4. Samma gymnastiklärare håller med om att idrottsklasserna och specialklasserna överlag får ett större stöd där hemifrån. *“Absolut. I alla specialklasser, musikklasser och i andra”*, instämmer G4.

Idrottande elevernas föräldrar och familjer är aktiva inom idrotten och idrottarna får bra stöd hemifrån till idrotten. *“Där är hela familjen med i idrotten...att familjerna är bundna till idrotten på samma sätt som den idrottande ungdomen, att familjerna är väldigt aktivt med”*, berättar G5. Förutom föräldrarnas aktiva deltagande och stöttande i idrottande elevens idrott, så är de även väldigt aktiva mot skolans håll och idrottande elevens skolgång. *“De är även väldigt aktiva mot skolans håll...”*, berättar G5.

Det var endast en av gymnastiklärarna som nämnde att föräldrarna skjutsar barnen till träningar, matcher och andra händelser. *“...fotbollsmatcher eller sedan någon händelse, så föräldrarna skjutsar barnen dit...”*, berättar G1. Det var en gymnastiklärare som önskade att föräldrarna skulle stöda mera genom att uppmuntra och sporra idrottande eleverna gällande väckningar och morgonmål. Föräldrarnas stöd i sådana ärenden är viktigt och till stor hjälp. *“...att blir jag och sova eller borde de puffa till mera att vakna på morgonen, en viss regelbunden att morgonmål och väckning...”*, anser G6.

Överlag är nog gymnastiklärarna nöjda med föräldrarnas stöd. *“...men måste nog säga att föräldrarna sköter sakerna rätt så bra”*, nämner G1. *“Jo, jag tycker nog de får stöd, särskilt eleverna på idrottsklasserna”*, konstaterar G5 till stödet som idrottande eleverna får från sina föräldrar.

6.3. Samarbete mellan skolorna, hemmen och idrottsföreningarna

Kategorierna som bland annat lyftes fram i resultaten kring samarbetet var aktiv kommunikation och kontakt, informationssystemet Wilma, medvetenheten samt olika stödåtgärder. Samarbetet och kontakten mellan skolan, hemmen och idrottsföreningarna är viktiga för att möjliggöra en stödjande och uppmuntrande miljö för idrottande elevers dubbelkarriär. Gymnastiklärarna anser att det finns ett relativt bra och fungerande samarbete mellan de flesta instanserna, men att de även finns stora luckor i samarbetet och kontakten mellan vissa instanser. Jag har delat in den tredje forskningsfrågan i tre underkapitel med fokus på samarbete och kontakten med idrottsföreningarna, hemmen och skolan.

6.3.1. Samarbete och kontakten med idrottsföreningarna

Utgående från intervjuerna med gymnastiklärarna gick det att identifiera olika kategorier gällande samarbetet mellan skola och idrottsföreningarna. Kategorierna som identifierades i samarbetet med idrottsföreningarna är dålig kommunikation och kontakt, omedvetenhet samt utmaningar i samarbetet. En kategori som nästan alla gymnastiklärare var eniga om var samarbetet mellan skola och idrottsförening. De flesta gymnastiklärare ser det som ett tydligt utvecklingsmål. En av gymnastiklärarna berättar att det blivit bättre, men att det fortfarande finns utrymme för förbättring. *“Det har förbättrats och det är ett mycket, verkligen krävande område, säger G2. Både G3 och G4 instämmer också att det borde bli stora förbättringar inom detta fält. En av gymnastiklärarna berättar att de är aktivt i kontakt med deras samarbetsföreningar, men kontakten med elevernas personliga tränare och idrottsföreningar är betydligt mindre, om inget alls. “Det borde vara mycket, mycket mer”, upplever G5. Skolan är främst i kontakt via epost gällande allmän info. “Det är mer sådan allmän, byte av e-post eller information”, säger G5.*

Gymnastiklärarna identifierar varierande åsikter kring kontakten med idrottsföreningarna. Även om kontakten med idrottsföreningarna ses som ett tydligt

utvecklingsmål, så finns det gymnastiklärare som tycker att kontakten fungerar ändå helt bra. En av gymnastiklärarna berättar att samarbetet och kontakten med idrottsföreningarna fungerar fint, ifall huvudtränaren är bra. *“Ifall träningsledaren är bra...så joo, vi är mycket i kontakt, vi kan till och med prata massor”*, säger G1. Vidare berättar G1 att de brukar ringas kring tio gånger per år och för diskussioner kring ärenden gällande idrottande eleverna. En av gymnastiklärarna är ganska aktivt i kontakt med tränarna. *“Jag är faktiskt i kontakt med tränarna egentligen varje vecka, nästan dagligen”*, säger G5. Vidare berättar G5 att hen är främst i kontakt med deras samarbetsföreningar på grund av att morgonträningarna ordnas vid skolan. *“...med dem kommer vi överens om praktiska arrangemang och hur vi ska föra vidare det”*, berättar G5. G5 förklarar också att de brukar träffa några gånger per år där de går igenom huvudinnehållet till träningarna, samt hur föra vidare och bygga upp den kommande säsongen. Två av gymnastiklärarna upplever att det finns knappt någon kontakt med idrottsföreningarna eller tränarna. *“Nog är det väldigt litet. Jag måste säga...att det inte finns någon alls. Kan nog säga det helt ärligt”*, konstaterar G3. *“...Den är ganska minimal”*, säger G4.

En annan kategori som går att identifiera i gymnastiklärarnas svar är medvetenheten i vad skolan och idrottsföreningarna håller på med. Det kom fram i intervjuerna att idrottsföreningarna knappast är medvetna om idrottarens skolgång eller överlag om själva idrottsklass konceptet på grund av den svaga kontakten som knappt finns. *“Jag är inte säker vet idrottsföreningarna om vad det här hela konceptet är”*, säger G3 fundersamt. Flera gymnastiklärare upplever också att tränarna och idrottsföreningarna inte vet hur idrottaren klarar sig i skolan och tvärtom. *“Tränarna vet knappast vad som sker i skolan.”*, konstaterar G2. De önskar att skolan och idrottsföreningarna kunde hitta den gemensamma vägen och diskussionen. *“...att alla skulle hitta varandra, uppskatta varandras göranden samt respektera som människa...att hitta den gemensamma diskussionen”*, säger G2. En av gymnastiklärarna vill påpeka att de inte vill lägga sig i alltför mycket i föreningsverksamheten, utan koncentrera på det egna arbetet. *“Men jag lägger mig inte i föreningsverksamheten. Jag försöker på ett visst sätt eller jag brukar säga att vi försöker vara det goda tillägget här”*, poängterar G1.

För att kommunikationen mellan skolan och idrottsföreningarna ska fungera bättre är det en av gymnastiklärarna som berättar att det har diskuterats om en gemensam plattform, “sport-Wilma”, där alla kunde vara i kontakt med varandra. *“...vara på samma elektroniska plattform där speciellt personliga tränarna, ansvariga för skolans morgonträningar, skolans representanter, föräldrar, eleverna skulle vara. Alla skulle vara vid samma plattform”*, säger

G5. Vidare berättar G5 att med hjälp av elektroniska plattformen skulle även idrottsföreningarna och tränarna vara medvetna om vad som sker i skolan och tvärtom.

I gymnastiklärarnas svar identifieras även utmaningar i samarbeten mellan skola och idrottsföreningar. Både G3 och G6 anser att kontakten och kommunikationen med idrottsföreningarna borde förbättras. *"...sedan förstås är det här ett ganska stort paket att hålla ihop, så samarbetet med föreningarna, föräldrarna också...det måste förbättras ännu"*, konstaterar G3. *"...en utmaning är samspelet med föreningsträningarna och morgonträningarna..."*, berättar G6. G3 berättar att idrottsföreningarna, föräldrarna och skolan borde samarbeta mera och utgå från idrottande elevens bästa.

En annan utmaning som framträder i följd av ett dåligt samspel med idrottsföreningarna är flexibilitet. G6 lyfter fram ett exempel där en idrottare har sammanlagt tre stycken träningar per dag, vilket är allt för mycket för en åttondeklassist. Här blir utmaningen den att vem kommer emot och är flexibel. *"Det här är säkert extremfall, men att det har varit massvist med träningar eller situationer där på sätt och vis det inte funnits flexibilitet. Vem är flexibel, att har jag viktiga träningar, kan jag vara borta från träningarna eller?"*, säger G6. Vidare konstaterar G6 att det finns goda exempel också över idrottsföreningarnas flexibilitet, men att vem som ska hålla koll på allt dessa är en utmaning. *"Utmaningen är att få dem att stämma överens, vem som följer, hur man följer dem"*, berättar G6.

6.3.2. Samarbete och kontakten med hemmen

I resultaten kring samarbetet och kontakten med hemmen gick det att identifiera olika kategorier, bland annat fungerande kontakt med hemmen och informationssystemet Wilma. Gymnastiklärarna ansåg att kontakten och kommunikationen med föräldrarna har fungerat bra. Föräldrarna är i kontakt och meddelar aktivt om ärenden, som till exempel frånvaron, till skolan. *"Information kommer ganska bra och alla frånvaron, att olovliga frånvaron finns inte"*, berättar G4. G6 som även fungerar som tränare brukar enbart diskutera och hålla kontakt med hemmen gällande skolärenden. Det finns variation bland gymnastiklärarnas svar gällande kontakten med hemmen. Vissa gymnastiklärare var överens om att det finns tillräcklig kontakt med hemmen, medan vissa ansåg att kommunikationen och kontakten med hemmen finns men att den kunde förbättras. *"...det skulle vara bra om vi hade mer av det där samspelet"*, säger G2. Vidare berättar G2 att hen vill förbättra användningen av Wilma genom att berätta om hur det går, uppmuntra och sporra, samt ha oftare kontakt med hemmen och inte enbart då det är ett måste.

G3 upplever att kontakten har varit lagom med hemmen. *“Det har inte varit mycket, men det har varit tillräckligt och de håller kontakt när det finns behov till det”*, säger G3.

Nästan alla gymnastiklärare nämnde att de använde informationssystemet Wilma för att kommunicera med hemmen. *“Via Wilma sker den officiella kommunikationen mellan skolan och hemmen”*, säger G2. *“...vi är mycket i kontakt via meddelanden och sedan via Wilma”*, säger G5. De flesta är även överens om att kontakten via Wilma fungerar bra. *“Och sedan förstås Wilma-meddelanden kommer alltid...att nog ser jag att det har fungerat helt bra...”*, berättar G3. G1 nämner att kommunikationen med hemmen fungerar väldigt bra via Wilma. *“Jag kan inte säga att det skulle fungera dåligt, att även om det är svårt för familjer, så oftast kommer informationen till mig”*, säger G1. G1 upplever även att föräldrarna är medvetna om när ansvaret är hos dem och när ansvaret är hos skolan.

En av gymnastiklärarna nämner att de har ordnat öppna dagar för föräldrarna på träningarna. *“...vi hade öppna dörrars dag var föräldrarna fick komma och följa med på träningarna”*, berättar G3. Vidare berättar G3 att föräldrarnas aktivitet vid öppna dagarna har varit varierande, men som bäst har det varit kring tio föräldrar med och följa träningarna.

Det var en gymnastiklärare som nämnde också att de ordnar föräldramöten de går igenom ärenden gällande skolgången och idrotten. G5 berättar om att de hållit föräldramöten gällande *Idrottshögstadiet* och berättar vad det innebär från skolans, hemmets och ungas perspektiv, samt överlag om praktiska ärenden gällande skolgång och idrott, veckorytm, vad förväntas av hemmen och idrottaren samt vardagligaärenden och livshantering. Föräldrarna är aktiva och engagerade i deras barns skolgång, vilket även syns på deltagandet i föräldramöten. *“Vid idrottsklassernas föräldramöten är alla på plats. De är väldigt engagerade...”*, säger G5. En av gymnastiklärarna brukar årligen träffa enskilt med föräldrarna för att diskutera deras barns skolgång och idrott. *“Varje år sitter vi ner med föräldrarna...och diskuterar elevens ärenden igenom...”*, säger G3.

6.3.3. Skolans stödåtgärder

Gymnastiklärarna identifierar flera olika stödåtgärder som de använder för att stöda och underlätta idrottande elevers dubbelkarriär. Kategorierna som gick att identifiera inom stödåtgärderna är bland annat justering i läsordningen, flexibilitet både gällande skolarbeten och frånvaron samt positiva upplevelser. Det kan bland annat vara frågan om justering i

skolschemat, flexibilitet inom skoluppgifter eller annat arrangemang som stöder dubbelkarriären. Alla gymnastiklärare nämner att de har specialarrangemang i någon form för eleverna som går i idrottsklasserna. Vid en skola har idrottarna möjligheten att låna skåp för sina idrottsväskor för att de inte skulle behöva släpa med sig dem hela dagen. *“Det är möjligt att låna skåp...om de har lite flera idrottsaker med sig”*, berättar G3. En annan gymnastiklärare berättar att de fått pengar från staden så de använt för att besöka olika idrottsställen. *“...vi fick lite pengar av staden så att vi har kunnat gå på cross fit och klättring, något lite speciellt”*, berättar G4. En annan gymnastiklärare berättar att de har varit med i ett projekt som frigör mera tid för idrottande eleverna. *“Skolan stöder på det vis också att vi har varit med i ett projekt kring digitalisering, där till exempel två läroämnena har sammanfogats för att frigöra tid”*, berättar G2. En av gymnastiklärarna berättar att de ordnar så kallade “kämpaklubbar”, dit elever kan gå och göra skoluppgifter. *“Vi har sådana läxklubbar var man kan utföra uppgifter och prov”*, berättar G5.

Gymnastiklärare berättar att de brukar justera om i läsordningen för eleverna som går i idrottsklassen. Ett specialarrangemang som G4 och G3 lyfter fram är att bildkonst kursen från årskurs 7 flyttas till årskurs 8, så att timmarna inte överskrider vid årskurs 7. G4 berättar att i deras skola har de en dag då timmarna är ända till klockan fyra. En skola har reserverat en viss tid på dagen som är reserverat för träningar. *“Specialarrangemang är att de är fria från undervisning från klockan 8–10 på tisdagar och torsdagar för att de ska kunna gå på träningar”*, säger G6. G6 påpekar att de har försökt se till att det inte blir allt för mycket idrott per dag genom specialarrangemang. *“...vi har strävat efter att då de har tider reserverat för träning så då skulle de inte ha gymnastik”*, berättar G6. I en annan skola har de gjort läsordningen enligt idrottsönskemålen. *“Alltså i läsordningen har vi möjliggjort senare skolstarter eller träningar mitt i skoldagen”*, berättar G2.

Flexibilitet är också en av kategorierna som identifieras i gymnastiklärarnas intervjuer. I en av skolorna har de försökt vara flexibla med skoluppgifterna så att det passar in med idrottarens vardag. *“Vi har flexibelt hållit prov, olika uppgifter, kommit överens om projekt så att de passar idrottarens vardagsrytm”*, berättar G2. G5 berättar att skolans lärare är vana vid att idrottande eleverna är mycket borta och kan anpassa undervisningen enligt det samt kan vara flexibla i det egna läroämnet. Vissa lärare brukar också ge eleverna information om uppgifter de kan göra på förhand då det är medvetna om att de kommer att vara frånvarande. *“Så har vi*

många elever om går på idrottsläger så till dem ger vi uppgifterna i förhand och så kommer de överens om proven i förväg också”, berättar G5.

Flexibilitet gällande frånvaro lyftes också fram i gymnastiklärares intervjuer. *“Vi är ganska förstående att idrottarna får nog alltid lov att vara borta ”*, säger G3. Vidare förklarar G3 att frånvaron förutsätter att idrottaren sköter sina skoluppgifter och de lektioner de gått miste om. *“Trots att det blir en hel del frånvaron för en del elever, så påverkar det inte deras skolgång just nu på något sätt, utan de sköter det galant”*, berättar G3 stolt. Enligt G3 så är idrottarna självständiga och tar kontakt med lärarna gällande läxor och uppgifter då de vet att de ska vara borta från skolan. En annan gymnastiklärare berättar att i deras skola finns det elever som kan vara borta en hel del på grund av olika läger, tävlingar och träningar så för dem har lärarna gjort officiella pedagogiska dokument. *“...för dem görs ett plan för deras lärande på Wilma, där eleven själv kan följa med och utföra skolan, enligt den förmågan eleven kan vara på plats”*, förklarar G5. På det här sättet kan eleven utföra skolan utan att det påverkar vitsorden. G5 berättar att de använder timdagboksfunktionen i Wilma dit de skriver vad som gjorts under lektionerna. *“Nu om läraren till exempel håller en engelskalektion så sätter hen direkt på Wilma vid den lektionen vad som gjorts i vilken bok och vilka uppgifter ska göras hemma”*, berättar G5. Vidare berättar G5 att det här hjälper de elever som är frånvarande att inte bli efter i skoluppgifterna.

Flera gymnastiklärare berättar att skolans lärare och övrig personal ser positivt på idrottsklasserna och idrottande eleverna tas bra emot. G3 berättar att många ämneslärare varit nöjda med idrottsklassens elevers ansats. *“Det är enbart positivt att de sköter sina saker bra”*, säger G3. Eleverna i idrottsklass får beröm av lärare, gymnastiklärare och andra vuxna i skolan. *“Alla berömmar, lärarna berömmar, vi berömmar, eleverna berömmar när man frågar...”*, säger G1. Många lärare tycker att idrottsklassens elever sköter duktigt sin skolgång och därmed vill de gärna undervisa idrottsklasser, eftersom de är så flitiga och initiativrika grupper. En av gymnastiklärarna berättar att de diskuterar nog ganska mycket med andra lärare om idrottsklassernas elever. *“Nog pratas det mycket om idrottsklasserna i lärarrummet”*, upplever G1. Vidare berättar G1 att de har som plan och önskan att de kunde hjälpa och stöda mer idrottarnas orkande och speciellt ifall det finns idrottare som har svårigheter med skolgången. G1 skola har funderat på att de skulle skaffa en person som hjälper till med idrottarnas skolgång ifall det uppstår problem. En av gymnastiklärarna berättar att de försöker uppmuntra idrottarna att delta i skoltävlingarna och turneringarna för att få en vi-anda i skolan. *“Förstås försöker vi*

uppmuntra idrottarna att delta i skolans tävlingar, för att lyfta fram skoltävlingarnas roll samt skapa en känsla av samhörighet”, berättar G6.

7. Diskussion

I det sista kapitlet diskuteras avhandlingens resultat och metod. Resultaten diskuteras i relation till självbestämmandeteorin och tidigare studier. Slutligen presenteras forskningens slutsatser och förslag på fortsatt forskning.

7.1. Resultatdiskussion

Syfte med avhandlingen var att undersöka gymnastiklärares syn på möjligheter och utmaningar med idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor. Förutom det ska avhandlingen synliggöra samarbetet mellan skolorna, hemmen och idrottsföreningarna, samt hur stöd idrottande elever får av idrottande klasskamrater, gymnastiklärare och föräldrar. Resultatdiskussionen är indelad i tre underkapitel där varje forskningsfråga diskuteras enskilt.

7.1.1. Gymnastiklärares syn på möjligheter och utmaningar kring idrottande elevers dubbelkarriär

I detta underkapitel behandlas resultaten kopplat till forskningsfråga ett, det vill säga hurdana möjligheter och utmaningar identifierar gymnastiklärarna med idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor. Utifrån gymnastiklärarnas svar identifierades flera olika kategorier som behandlar både möjligheter och utmaningar.

Undersökningens resultat visar att gymnastiklärare anser sammanfattningsvis att det finns möjligheter med idrottande elevers dubbelkarriär. Majoriteten av gymnastiklärarna var överens om att miljön spelar en stor roll i en dubbelkarriär. En trygg, uppmuntrande, motiverande och stöttande omgivning där idrottande eleven får samtidigt gå i skolan och träna under dagarna ses som en bra möjlighet för att kunna upprätthålla en dubbelkarriär. Det vill säga att idrottarna får ta del av en högklassig träningsmiljö där de även har möjligheten att samtidigt satsa på skolgången. (Finlands Olympiska kommitté, 2022b.)

I resultaten framkommer det att ökad mängd träningstimmar är en av möjligheterna som möjliggör en dubbelkarriär. Gymnastiklärarna upplever att ökat antal träningstimmar ger bättre förutsättningar för idrottarens idrottskarriär. Både Finlands Olympiska kommitté (2023b) och Geraniosova och Ronkainen (2015) lyfter fram att ökad mängd träningstimmar och träningsläger ger idrottande eleven möjligheten att uppnå idrottslig framgång i framtiden. Genom att öka på antalet träningstimmar får idrottaren träna oftare och träningsintensiteten blir högre, vilket enligt mig gör att idrottaren utvecklas och färdigheterna förbättras.

En annan möjlighet med idrottsklasser som lyftes fram i resultaten är att alla idrottsintresserade och motiverade unga elever är samlade i en och samma klass, där de får samtidigt kombinera både skola och idrott. Genom att ha alla motiverade och likasinnade unga idrottare på samma klass, där de får tillsammans studera och idrotta, skapar det sociala och positiva vänskapsrelationer som även förstärker självförtroendet och påverkar positivt på skolframgång (Salmela, 2006). Likadant som i alla andra klasser så får eleverna stöd av likställda och uppmuntran från varandra både gällande skolgången och idrotten. Fördel med att ha alla idrottande elever på samma klass är att de alla är i samma situation. När alla elever är idrottare så är det enklare för dem att förstå varandra och de kan tillsammans ta sig igenom vardagen, utan att behöva känna sig besvärlig för någon annan. En annan orsak till att det är bra att alla idrottare är på samma klass är att idrottsundervisningen är mer gynnsam för idrottarna och intensiteten är högre.

I resultaten kommer det också fram att dubbelkarriären ger idrottande eleverna möjligheten att ta ansvar över de egna handlingarna och vardagen, bland annat gällande skoluppgifter och läxor. Idrottande elevernas känsla av autonomi förstärks genom att ge mer frihet i att bestämma och göra val. Ryan och Deci (2017) redovisar i självbestämmandeteorin att idrottande elevers inneboende motivation inför idrotten eller skolan höjs genom att ge mer ansvar gällande beslutsfattning och andra handlingar (Ryan & Deci, 2017). Detta synliggörs även i resultaten då eleverna är frånvarande från skolan och att de själva tar ansvaret och tar kontakt med lärarna gällande skolarbeten. Jag anser att det är bra och nödvändigt att eleverna själva måste bära ansvar för sin skolgång. Mera ansvar för eleverna gör att de blir mer självständiga och höjer på deras autonomi och självförtroende. Ju äldre eleverna blir, desto mindre ansvar har föräldrarna och lärarna i elevens skolgång.

I resultatredovisningen framkommer det att idrottsklasser inte enbart ger möjligheter för idrottande elevers dubbelkarriär, utan att det även gick att identifiera utmaningar. Enligt Crane och Temple (2015) samt Geraniosova och Ronkainen (2015) är tidsbristen en utmaning som orsakar problem för idrottande elever i en dubbelkarriär. Resultaten visar att en utmaning är att få tiden att räcka till för både skolan och idrotten. Skolan, träningar, tävlingar och idrottsläger tar upp en stor del av idrottarnas dagar, vilket gör att det inte finns tid och utrymme för fritid (Linnér, 2021), vilket jag definitivt håller med om. Den idrottande eleven sitter ungefär 6–8 timmar i skolan. Därpå kan den idrottande eleven träna två gånger om dagen, vilket kan vara 4–6 timmar beroende på idrottsgrenen. Med andra ord blir det inte tid för fritid då dygnet

timmar inte räcker till. Utöver brist på fritid framkommer det också i resultaten att en utmaning som gymnastiklärarna identifierar är att få en balanserad läsordning som passar in idrottande elevernas scheman. Träningar mitt under skoldagen, samt läger och tävlingar som orsakar skolfrånvaro leder till att idrottande eleven måste ta itu med skolarbeten. Den idrottande eleven måste försöka hitta tid att göra skoluppgifter, vilket inte alltid är så enkelt, eftersom det inte finns tillräckligt med tid. Ryba med flera (2016b) redovisar att idrottande elevens vardag blir mer jobbigare och krävande än andra elevers, eftersom idrott, skola, resande med mera är tidskrävande.

Idrottande elevernas orkande och arbetsbelastning var en av kategorierna som identifierades i resultaten. Idrottande eleven står oftast inför press gällande skolgången och idrotten. Det är hemmen, skolan och idrottsföreningarna som pressar på och är krävande. Pressen från tre olika håll samt andra utmaningar leder till att idrottande eleven inte har ork att ta sig igenom vardagen, vilket även Stenman (2020) redovisar i sin artikel. För den idrottande eleven kan det bli svårt att prioritera och välja vad som är bäst för idrottaren själv då hemmen, skolan och idrottsföreningarna kommer med olika åsikter och krav. Här anser jag att det är viktigt att tillsammans med den idrottande eleven och de olika instanserna att diskutera, göra kompromisser och försöka komma till en gemensam lösning för att underlätta den idrottande elevens vardag.

Förutom att den idrottande eleven står ut för utmaningar gällande tidshantering och planering är det också skolans lärare som står utför liknande utmaningar. I resultaten framkommer det att skolans lärare har utmaningar i att planera mångsidiga och varierande undervisningar och innehåll. Gymnastiklärarna upplever att elevernas nivåskillnader är stora, vilket orsakar tillräckligt med problem i planeringen. Jag blev överraskad över att i intervjuerna framkommer det även utmaningar som lärarna står utför och inte enbart utmaningar som eleverna möter i en dubbelkarriär. Jag anser att det är lika viktigt att lyfta fram utmaningar som lärarna står utför, eftersom inte är det enkelt heller för lärarna att medverka i idrottande elevers dubbelkarriär.

I resultatredovisningen framkommer det att i vissa skolor finns det idrottande elever som avslutar sin idrottskarriär på grund av motivationsbrist. Gymnastiklärarna berättar att drop-out sker vanligtvis vid årskurs 8, vilket även lyfts fram i den nyaste LIITU-undersökningen (2023). I LIITU-undersökningen redovisas att drop-out fenomenet inom idrott blivit alltmer vanligare för barn och unga i 10–17 årsåldern. Idrottande eleverna tappar motivationen och

utmaningarna blir allt för stora för att hanteras, vilket leder till att det inte längre upplever glädje i idrotten och att tiden inte räcker till (Crane & Temple, 2015; Moulds m.fl., 2022). Jag tycker det är viktigt att lyfta fram drop-out och orsakerna som leder till drop-out. Genom att vara medveten om orsakerna till drop-out kan idrottsföreningar, skolor, hemmen och många andra hjälpa och förebygga drop-out fenomenet. Det är viktigt att barn och unga är aktiva och rör på sig.

7.1.2. Stöd för dubbelkarriären

Resultaten i detta underkapitel är kopplade till forskningsfråga två, det vill säga hur stödjer idrottande klasskamrater, gymnastiklärare och föräldrar idrottande elevers dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor. I resultaten framkommer det att ett stödnätverk är oerhört viktigt för att den unga idrottaren ska orka klara av en dubbelkarriär. Ifall stödnätverket är bristfälligt kan det påverka idrottande elevens karriär och även motivation (Ryba m.fl., 2015.) Därmed är det otroligt viktigt att idrottande eleven har ett starkt stödnätverk för att få en lyckad dubbelkarriär, vilket även framkom i majoriteten av intervjuerna. Jag anser att utan stöd från närstående personer skulle inte den idrottande eleven orka klara sig igenom de utmaningar som en dubbelkarriär hämtar med sig.

Föräldrarna har en viktig och väsentlig roll för den idrottande eleven. Resultaten tyder att föräldrarnas stöd i dubbelkarriären är guldvärt och uppskattas av gymnastiklärarna. Föräldrarnas tar hand och hjälper till idrottande eleverna med ärenden som gäller både skolan och idrotten, men framför allt finnas där och föra samtal med ungdomen (Aarresola & Kontinen, 2012; Piltonen, 2017.) Föräldrarnas engagemang, intresse och uppmuntran påverkar barnets motivation och attityd till att upprätthålla sin dubbelkarriär. Enligt Aarresola (2012) är föräldrarnas främsta uppgift att stöda och hjälpa till både praktiskt och mentalt. Föräldrarna ska skjutsa, betala och uppmuntra, vilket också lyftes fram i resultaten. Av dessa tre saker var det uppmuntran som lyftes mest fram i gymnastiklärarnas svar. Föräldrarna strävar efter att uppmuntra deras barn i både skolan och idrotten, vilket även Piltonen (2017) lyfter fram i sin studie. Föräldrarna vill att deras barn ska mer ansvar över deras skolgång och därmed försöker föräldrarna också uppmuntra deras barn att ta reda på läxor och uppgifter som ska göras då idrottande eleven kommer att vara borta från skolan.

Resultaten visar också att föräldrarna är aktiva i deras barns skolgång och vill vara med och påverka och fatta beslut gällande skolgången. n (2017) redovisar i sin studie att föräldrarna

vägleder och ger råd kring barnets skolgång och är där och hjälper till när det behövs och då viktiga ärenden diskuteras. Resultaten tydliggör också att föräldrar till en elev som går i en specialklass, till exempel idrottsklass eller musikklass, är mycket mer aktivare och ger mer stöd för ungdomen. Det är föräldrarna som tar initiativet i att ta kontakt. Även om föräldrarna är aktivt med och stöder deras barn i skolgången så framkommer det i resultaten att en av gymnastiklärarna önskade att föräldrarna skulle ta lite mera ansvar gällande morgonsysslorna. Det vill säga sporra ungdomen. För den unga idrottaren kan det bli allt för mycket ansvar och press att ta sig igenom en dubbelkarriär på egen hand. Därför anser jag att det är viktigt att föräldrarna är med och hjälper och stöder de unga idrottande eleverna vid besvärliga och svåra situationer. Bland annat genom att hjälpa till med väckningar och matlagning.

Lärares stöd ansågs också betydelsefullt av gymnastiklärarna för den idrottande elevens dubbelkarriär. De flesta gymnastiklärare lyfte fram i intervjuerna att de brukar föra samtal med idrottande eleverna och på det vis hjälpa och stöda dem i sin dubbelkarriär. Ansvar för de praktiska ärendena kring skolgången ligger i huvuddrag hos gymnastiklärarna. Gymnastiklärarna fungerar som handledare, informationsförmedlare och samtalsförare. Det vill säga diskutera och lyssna på idrottande eleverna, samt se till att de blir sedda och hörda. Utifrån resultaten går det att tolka att gymnastiklärarna inte har en lika stor roll i stödande av idrottande elevers dubbelkarriär som till exempel föräldrarna har. Gymnastiklärarnas roll är mindre i jämförelse med till exempel föräldrarnas. Teori och forskning kring gymnastiklärares stöd för dubbelkarriären finns begränsat.

Sammanhållningen och gemenskapen i idrottsklassen är till stor del positivt enligt de flesta gymnastiklärare. I resultaten framkommer det att eleverna i idrottsklassen är sammansvetsade eftersom de får umgås med likasinnade unga idrottare. Genom att samla alla idrottsintresserade och likasinnade elever på samma klass har idrottande eleverna möjligheten att lära sig av varandra. Både Emie med flera (2013) och Salmela (2016) hävdar att elever som går på samma klass har möjligheten att föra samtal, samt dela tankar och upplevelser med varandra och på detta vis fungera som ett stöd för varandra. Gymnastiklärarna var överens om att idrottande eleverna skapar en bra gemenskap och anda i deras klasser, vilket också Salmela (2006) redovisat. En bra klassanda möjliggör bland annat känslan av gruppsamhörighet, vilket gör att det är enklare för de idrottande eleverna att ta sig igenom vardagen med kombination av skola och idrott. Enligt mig blir vardagen lättare då det finns uppmuntrande klasskamrater som stödjer och finns där för att hjälpa.

7.1.3. Samarbete mellan skolorna, hemmen och idrottsföreningarna

I detta underkapitel diskuteras resultaten i forskningsfråga tre, det vill säga att synliggöra samarbetet mellan skolan, hemmen och idrottsföreningarna. Utgående från gymnastiklärares svar identifierades olika kategorier kring samarbetet och kontakten med skolan, hemmen och idrottsföreningarna.

Enligt de flesta gymnastiklärare är samarbetet mellan skolan och idrottsföreningarna och kan därmed ses om ett tydligt utvecklingsmål. Skolan och idrottsföreningarna håller inte gymnastiklärare tycker att borde ändras. Enligt Knight med flera (2018) är det viktigt att idrottsföreningar och skolan håller överens, det vill säga har kontakt och samarbetar med varandra för att idrottande eleven ska kunna upprätthålla sin dubbelkarriär. Skolan och idrottsföreningarna ska samarbeta och vara medvetna om varandras verksamheter samt veta vad de sysslar med. I resultaten framkommer det att idrottsföreningarna är knappt medvetna om vad som sker under skoldagen och träningarna som skolan ordnar. Det kan även hända att alla idrottsföreningar inte är medvetna om vad själva idrottsklass konceptet innebär. Enligt Knight med flera (2018) är det viktigt att alla instanser är medvetna om vad de andra sysslar med för att sedan kunna hjälpa och stöda idrottaren på det bästa möjliga sättet. Det är viktigt att idrottsföreningarna lyfter fram skolan och att de sätter även värde på idrottarnas skolgång.

I de flesta intervjuer visade det sig att idrottande eleverna får väldigt mycket stöd hemifrån både för skolgång och idrott. Föräldrarna är engagerade och vill vara med och påverka och göra val gällande barnets skolgång och idrottskarriär. Föräldrarnas och familjens stöd har blivit alltmer viktigare och synligare i idrottande elevers dubbelkarriär. Föräldrarna och familjerna gör uppoffringar för att idrottande ungdomen kan upprätthålla sin dubbelkarriär. (Fahlström m.fl., 2015; Knight m.fl., 2018.) I resultatens framkommer det att kommunikationen och kontakten mellan skolan och föräldrarna fungerar för mestadels bra. Till stor del är det Wilma som fungerar som kommunikations plattform mellan skolan och hemmen. Enligt Piltonen (2017) är det föräldrarna som sköter kontakten med skolan gällande ärenden kring skolgången, idrotten och frånvaron. Vilket även framkom i undersökningens resultat. Även om det tagits upp att de idrottande eleverna ska ta mera ansvar över sin skolgång, anser jag att allt för stort ansvar gör att den unga idrottande eleven inte orkar och blir snabbt trötta, vilket i värsta fall kan leda till drop-out. Därför tycker jag att föräldrarna fortfarande ska vara aktiva och sköta till stordrag kontakten med skolan.

Utgående från resultaten går det att lyfta fram olika specialarrangemang som de flesta skolor har för att stöda och underlätta idrottande elevernas dubbelkarriär, vilket även lyfts fram i Niiranens (2021) studie. Skolorna och lärare har ett intresse och vilja att stöda idrottande eleverna i deras dubbelkarriär. I resultaten framkommer det att skolorna brukar justera om i läsoordningen för att ta idrottsönskemålen i beaktande. Samtidigt ger skolorna idrottarna möjligheten att träna under skoltid. Vissa skolor har insatta tider under skoldagen som är reserverade för träning. Exempelvis mellan klockan åtta och tio på tisdagar och torsdagar var det insatt träningar vid en viss skola. Knight med flera (2018) redovisar i sin studie att ändringar och justeringar i schemat möjliggör för idrottande eleverna att delta på träningar och upprätthålla sin dubbelkarriär, vilket även synliggjordes i mitt resultat.

Enligt Knight med flera (2018) är det viktigt att skolorna är flexibla kring skolgång, bland annat när det gäller frånvaron och skoluppgifter. Idrottande elever brukar oftast ha mera frånvaron från skolan än vad elever som inte går på en idrottsklass. Det är på grund av att idrottande eleverna har träningsläger, tävlingar och träningar som de deltar på under skoldagarna. Utgående från resultaten i min undersökning framkom det att lärarna i skolorna är flexibla när det gäller bland annat skoluppgifter, prov och projekt. Lärarna vid de skolor som togs upp vid intervjuerna är vana vid att anpassa det egna läroämnet och undervisningen på grund av att idrottande eleverna är mycket borta från skolan. I majoriteten av intervjuerna visade det sig att gymnastiklärarna har förståelse för att eleverna är frånvarande eftersom idrottande eleverna sköter och tar väl hand om sina skoluppgifter då de kommer att vara borta från skolan på grund av träningsläger eller tävlingar. Det som överraskade mig var att ingen av gymnastiklärarna nämnde något negativt gällande flexibilitet eller idrottande elevernas frånvaro. Eftersom enligt egen erfarenhet så finns det lärare som inte alltid ser så positivt på frånvaron. En orsak till att det enbart kom positiva åsikter kring flexibilitet och frånvaro kan bero på att dessa skolor i frågan är vana med situationen. Enligt egen erfarenhet så brukar det finnas lärare som ser negativt på många frånvaron och idrott överlag. I Knights med fleras (2018) studie kom det fram att vissa skolor idrottarnas längre frånvaron. Därmed var inte skolan villig att erbjuda hjälp i skolarbeten.

7.2. Metoddiskussion

Utgående från avhandlingens syfte och forskningsfrågor har jag valt att använda en kvalitativ forskningsmetod. Jag ville skapa en förståelse för gymnastiklärares syn på möjligheter och utmaningar med idrottande elevers dubbelkarriär. Samtidigt ville jag synliggöra samarbetet mellan de olika instanserna samt hur stort stöd idrottande elever får av klasskamrater, föräldrar och gymnastiklärare. För att få en uppfattning och förståelse om ämnet ansåg jag att en kvalitativ forskningsmetod var det lämpligaste tillvägagångssättet att använda i min studie (Olsson & Sörensen, 2021; Trost, 2010).

Jag valde att använda fenomenologi som forskningsansats i min avhandling, eftersom syftet i min avhandling är att undersöka mänskliga uppfattningar eller erfarenheter. Fenomenologi är en kvalitativt inriktad analysmetod, där avsikten är att undersöka hur fenomen upplevs av människor (Fejes & Thornberg, 2020). Jag anser att fenomenologi som forskningsansats var lämplig att använda, eftersom i intervjuerna kom det fram gymnastiklärares syn och uppfattning av idrottande elevers dubbelkarriär. Resultaten gav mig en bra och tydlig inblick över hur gymnastiklärare ser på en dubbelkarriär och samarbetet mellan de olika instanserna. De sex intervjuade gymnastiklärarna gav mig tillräckligt med material för att besvara på mitt syfte och mina forskningsfrågor i min undersökning. Även om antalet respondenter var få, med tanke på att de kunde ha varit fler för att få mångsidigare resultat, anser jag att i denna studie så antalet respondenter tillräckligt.

Eftersom jag valt att använda en kvalitativ forskningsmetod var det lämpligt att ha intervju som datainsamlingsmetod i stället för observation. Om jag i stället skulle ha använt mig av observationer i min studie, tror inte jag att jag skulle ha fått tillräckligt med material för att besvara mina forskningsfrågor och studiens syfte. Därmed bestämde jag att använda intervjuer som datainsamlingsmetod, eftersom intervju var också mer lämplig att använda med tanke på studiens syfte. Intervju som datainsamlingsmetod är väsentligt att använda vid en kvalitativ undersökning, eftersom forskaren får en djupare syn på och rikligt med information om forskningstemat (Kvale & Brinkmann, 2014). De flesta studier har fokuserat på elevperspektiv och därför utgör denna studie ett väsentligt tillägg till existerande evidens. Om jag i stället hade valt att använda en kvantitativ datainsamlingsmetod skulle jag ha fått ett resultat som är generaliserbart, det vill säga ett resultat som går att mäta (Olsson & Sörensen, 2021). På grund av att jag hade ett syfte som inte hade behov av att beräkna kvantitativa data, valde jag därmed inte att använda siffror och statistiska material. På grund av att materialet jag

använder i min avhandling är färdigt insamlat material som ingår i projektet *Idrottshögstadiet* har inte jag själv genomfört intervjuerna. Alvehus (2019) och Denscombe (2018) lyfter fram att forskaren kan utifrån undersökningens syfte skapa en intervjuguide och styra intervjun genom att ställa följdfrågor. Eftersom jag inte själv gjort intervjuguiden eller genomfört intervjuerna kunde inte jag påverka intervjuens gång eller styra respondenternas svar genom att ställa följdfrågor för att få tydligare svar på intervjufrågorna och därmed besvara avhandlingens forskningsfrågor. Jag hade små svårigheter att tolka de färdigt transkriberade intervjuerna, eftersom jag inte själv var på plats och genomföra intervjuerna. Trots detta anser jag att valet av datainsamlingsmetoden lyckats bra med tanke på undersökningens syfte. Jag fick svar på mina forskningsfrågor, vilket jag anser är ett tecken på att jag lyckats välja rätt sorts datainsamlingsmetod.

Enligt Olsson och Sörensen (2021) är innehållsanalysen en lämplig analysmetod att använda då forskare vill ta reda på respondenternas upplevelser kring ett visst innehåll. Därmed bestämde jag mig att använda mig av innehållsanalys. Under analysering av materialet skapade jag kategorier utgående från avhandlingens forskningsfrågor. Både Assarroundi med flera (2018) och Denscombe (2018) beskriver att i en innehållsanalys börjar forskare att välja en del av texten för att senare kunna dela in den i mindre delar. Utgående från delarna skapar forskare underkategorier och namnger dem utgående från nyckelord från innehållet. I min analys delade jag in intervjuerna enligt forskningsfrågorna och därifrån delade jag in dem ytterligare i mindre delar och därmed skapades mina underkategorier.

Jag valde att undersöka gymnastiklärare i min avhandling. Eftersom det inte finns så många undersökningar om gymnastiklärares upplevelser kring en dubbelkarriär så valde jag att forska närmare kring detta tema. Gymnastiklärarna som intervjuades i den här avhandlingen deltog alla i projektet *Idrottshögstadiet*. I projektet var det sex gymnastiklärare från fem olika skolor som blev intervjuade. I min undersökning valde jag att använda alla sex intervjuer. Antalet respondenter kunde ha varit högre för att få en större perspektiv och variation kring ämnet. Jag anser ändå att jag fått svar på mina forskningsfrågor även om antalet respondenter var färre till antal, eftersom avhandlingens syfte blev besvarat. För att få bredare och olika synvinklar på ämnet i undersökningen är det viktigt enligt Kvale och Brinkmann (2014) samt Trost (2010) att ha variation bland respondenterna och större antal respondenter. Eftersom alla gymnastiklärare, förutom två, var från skilda skolor kan resultaten i min undersökning ge en bättre helhetsuppfattning om idrottande elevers dubbelkarriärer. Det är viktigt att vara medveten

om vad som möjliggör unga idrottare att kombinera idrott och skola. Genom att vara medveten om ämnet kan man hjälpa och stödja den unga idrottarens dubbelkarriär.

Tillförlitligheten i min undersökning ökar, eftersom samma kategorier lyfts fram i flera av gymnastiklärares intervjuer. (Bell, 2016; Fejes & Thornberg, 2019.) Trovärdigheten i min undersökning kan anses vara högt, eftersom materialet jag använt mig av är utfört och transkriberat av erfarna forskare. Enligt Enligt Kvale och Brinkmann (2014) är det viktigt att ta de etiska aspekterna i beaktande. Främst när det gäller respondenternas konfidentialitet. Respondenterna som intervjuas i undersökningen får inte kännas igen och därmed har jag använt att fingera respondenternas namn. Sammanfattningsvis går det att konstatera att valet av metoden varit passande för att analysera resultaten. Jag upplever att jag har lyckats få fram relevanta resultat med tanke på avhandlingens syfte och forskningsfrågor. Med hjälp av innehållsanalysen anser jag att jag fått fram olika resultat inom de olika kategorierna som identifierats.

7.4. Förslag på fortsatt forskning

I min avhandling har jag undersökt gymnastiklärares syn på idrottande elevers dubbelkarriär. I avhandlingen användes kvalitativ forskningsansats för att undersöka vad sex gymnastiklärare anser om idrottande elevers dubbelkarriär. Ett förslag på fortsatt forskning kunde vara att intervjua flera gymnastiklärare runt om i hela Finland för att få en bredare förståelse över hur gymnastiklärare ser på dubbelkarriären. Denna studie kunde även göras inom en kvantitativ forskningsansats där gymnastiklärare fyller i frågeformulär och enkäter med frågor relaterat till idrottande elevers dubbelkarriär för att se ifall byte av metod uppnår samma resultat. Under skrivprocessen märkte jag att det finns endast enstaka teorier om lärarens stöd för dubbelkarriären och inget alls om gymnastiklärares stöd för den idrottande elevens dubbelkarriär. Detta är ett tydligt tecken på att detta är ett ämne som borde forskas mer om. Utifrån de resultat som jag fått gällande samarbetet mellan de olika instanserna, vore det intressant att undersöka vidare på varför samarbetet mellan vissa instanser fungerar bättre än mellan andra, samt hur kunde samarbetet förbättras.

Med hjälp av resultaten i min avhandling kan bland annat skolor och idrottsföreningar få en bättre överblick om de idrottande elevernas dubbelkarriär och vid behov utveckla specifika områden i en dubbelkarriären. Samtidigt får föräldrarna, lärarna, klasskamraterna och tränarna en överblick om på vilket sätt de kan hjälpa och stöda den idrottande eleven i sin

dubbelkarriär. Det är vi tillsammans som skapar en främjande och stödjande miljö för den unga idrottaren att utföra sin dubbelkarriär i.

Referenser

- Aarresola, O. (2012). Lasten urheilun yhteiskunnallinen ja kulttuurinen toimintaympäristö. I Finni, J., Aarresola, O., Jaakkola, T., Kalaja, S., Konttinen, N., Kokko, S. & Sipari, T. (red.) Asiantuntijatyö urheilijan polun lapsuusvaiheen määrittelemiseksi tutkimustiedon pohjalta. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus.
- Aarresola, O. & Konttinen, N. (2012). Vanhemmat moni-ilmeinen vaikuttaja kilpaurheiluun sosiaalistumisessa. *Liikunta & Tiede* 49 (6), 29–35.
- Ahrne, G., & Svensson, P. (2017). Handbok i kvalitativa metoder. Liber.
- Alhonen, A. & Öhman, W. (2020). Föräldrars roll i idrottande högstadielävers skolgång och idrottsverksamhet. Opublicerad avhandling för pedagogikmagisterexamen. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier, Åbo Akademi, Vasa.
- Alvehus, J. (2019). Skriva uppsats med kvalitativ metod. Liber.
- Andersen, M. B., & Hanrahan, S. J. (2010). Routledge handbook of applied sport psychology: A comprehensive guide for students and practitioners. Routledge.
- Assarroudi, A., Heshmati Nabavi, F., Armat, M. R., Ebadi, A., & Vaismoradi, M. (2018). Directed qualitative content analysis: the description and elaboration of its underpinning methods and data analysis process. *Journal of research in nursing*, 23(1), 42–55.
- Aquilina, D. (2013). A Study of the Relationship Between Elite Athletes' Educational Development and Sporting Performance. *The International Journal of the History of Sport*, 30:4, 374-392.
- Bankel, J, Eriksson, P, Hallquist, P, Lindahl, K, Linnér, L, Stambulova, N, Svanfeldt, K, Uebel, M, Wiorek, D. (2017). Nationella riktlinjer för elitidrottarens dubbla karriärer. Riksidrottsförbundet.
- Bell, J. (2016). Introduktion till forskningsmetodik (5. uppl.) Studentlitteratur.
- Bengtsson, S. & Fallby, J. (2011). Idrottens karriärövergångar. (1. uppl.) SISU idrottsböcker.
- Brown, D., Fletcher, D., Henry, I., Borrie, A. Emmett, J., Buzzza, A. & Wonbwell, B. (2015). A British univeristy case study of the transitional experiences of student-athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 79-90.

- Cosh, S. & Tully, P. J. (2014). "All I have to do is pass": A discursive analysis of student athletes' talk about prioritizing sport to the detriment of education to overcome stressors encountered in combining elite sport and tertiary education. *Psychology of Sport and Exercise* 15 (2), 180–189.
- Crane, J., & Temple, V. (2015). A systematic review of dropout from organized sport among children and youth. *European Physical Education Review*, 21(1), 114–131.
- Deci, L. E., & Ryan M. R. (2008). Self-determination Theory: A Macrotheory of Human Motivation, Development, and Health. *Canadian Psychology*, 49(3), 182–185.
- Denscombe, M. (2018). Forskningshandboken: för småsakliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna. Studentlitteratur.
- Dimenäs, J. (2020). Vetenskap och beprövad erfarenhet: forskningsmetodik för förskolläro- och lärarprofessionen. Liber AB.
- Elliott, S., & Drummond, M. (2015). The (limited) impact of sport policy on parental behavior in youth sport: a qualitative inquiry in junior Australian football. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 7(4), 519–530.
- Emie, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J. & Payne, W. P. (2013). A systemic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: informing development of a conceptual model of health through sport. *Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 10(8), 1-21.
- EU Expert Group. (2012). EU Guidelines on Dual Careers of Athletes. Recommended Policy Actions in Support of Dual Careers in High-Performance Sport. European Commission. Hämtad 11 december, från https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/dual-career-guidelines-final_en.pdf
- Fahlström, P. G., Gerrevall, P., Glemne, M. & Linnér, S. (2015). Vägarna till landslaget. Om svensk elitidrottares idrottsval och specialisering. Riksidrottsförbundet.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (red). (2019). Handbok i kvalitativ analys (3. uppl.). Liber.
- Finlands Olympiska kommitté. (2022a). Fostra till idrottare –föräldrar som stöd för den unga. Hämtad 12 december 2022, från https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2021/09/b9764d6e-ok_kasva_urheilijaksi_sve.pdf

- Finlands Olympiska kommitté. (2022b). Huippu-urheilu. Hämtad 7 december 2022, från <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/urheiluakatemiaohjelma/ylakoulutoiminta/>
- Finlands Olympiska kommitté. (2023a). Hämtad 19 april 2023, från <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/kaksoisura/ylakoulut/urheiluylakoulu/>
- Finlands Olympiska kommitté. (2023b). Hämtad 21 april 2023, från <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/huippu-urheilun-verkostot/>
- Flick, U. (2014). *The SAGE handbook of qualitative data analysis*, e-bok. Sage.
- Fryklund, S. (2012). Swedish student-athletes' within-career transitions. Malmö University, Department of sport sciences.
- Geranosova, K., & Ronkainen, N. (2015). The experience of dual career through Slovak athletes' eyes. *Physical Culture and Sport. Studies and Research*. 61, 53–64.
- Hassmén, P., Kenttä, G., & Kenttä, A. (2021). *Praktisk idrottspsykologi: För en hållbar hälsa och prestation* (2. uppl.) SISU idrottsböcker.
- Huotilainen, M. (2019). *Näin aivot oppivat*. PS-kustannus.
- Hämäläinen, K. (2012). Valmentajan merkitys ja rooli. I Finni, J., Aarresola, O., Jaakkola, T., Kalaja, S., Konttinen, N., Kokko, S. & Sipari, T. (red.) *Asiantuntijatyö urheilijan polun lapsuusvaiheen määrittelemiseksi tutkimustiedon pohjalta*. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus.
- Jonker, L., Elferink-Gemser, M.T. & Visscher, C. (2009). Talented athletes and academic achievements: a comparison over 14 years. *High Ability Studies*, 20(1), 55–64.
- Kari, J.T., Pehkonen, J., Hutri-Kähönen, N., Raitakari, O.T. & Tammelin, T.H. (2017). Longitudinal Associations between Physical Activity and Educational Outcomes. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 49(11).
- Klingberg, G. & Hallberg, U. (red). (2021). *Kvalitativa metoder helt enkelt!* Studentlitteratur.
- Knight, C., Harwood, C. & Sellars, P. (2018). Supporting adolescent athletes' dual careers: The role of an athlete's social support network. *Psychology of Sport & Exercise*, 38, 137–147.

- Kristiansen, E., Tomten, E., Hanstad, V. & Roberts, C. (2012). Coaching communication issues with elite female athletes: Two Norwegian case studies. *Scandinavian journal of medicine and science in sports*. 22 (6), 156–167.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). Den kvalitativa forskningsintervjun (3. uppl.) Studentlitteratur.
- Li, M., & Sum, R. K. W. (2017). A meta-synthesis of elite athletes' experiences in dual career development. *Asia Pacific Journal of Sport and Social Science*, 6(2).
- Lindwall, M., Stenling, A. & Weman-Josefsson, K. (2019). Motivation inom träning, hälsa och idrott: Ett självbestämmande perspektiv. Studentlitteratur.
- Linnér, Lukas. (2021). Dual Careers of Swedish University Students-Athletes: A Synthesis of Holistic Developmental and Ecological Approaches. Doktorsavhandling.
- Liukkonen, J. & Jaakkola, T. (2017). Suoritusmotivaatio urheilussa. I Salmela-Aro, K. & Nurmi, J-E. (Red.) Mikä meitä liikuttaa- motivaatiopsykologian perusteet, s. 192–2. PS-kustannus.
- Martin, L., Kokko, S., Villberg, J., Suomi, K. & Ng, K. (2023). Itsearvioitu liikunta-aktiivisuus, liikuntatilanteet, liikkumisympäristöt ja liikkumisen seurantalaitteet. I Kokko, S. & Martin, L. (red). Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa: LIITU-tutkimuksen tuloksia 2022. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2023:1.
- Miller, P, Kerr, G. (2002). The Athletic, Academic and Social Experiences of Intercollegiate Student athletes. *Journal of Sport Behavior* 25, no. 4. 346–63.
- Moulds, K., Galloway, S., Abbott, S., & Cobley, S. P. (2022). Youth sport dropout according to the Process-Person-Context-Time model: A systematic review. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 1–42.
- Mononen, K., Aarresola, O., Sarkkinen, P., Finni, J., Kalaja, S., Härkönen, A. & Pirttimäki, M. (red.). (2014). Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä. Urheilijan polun valintavaiheen asiantuntijatyö. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU.
- Nieminen, M., Mononen, K. & Aarresola, O. (2019). Urheiluläkoulukokeilu arviointi: lukuvuosi 2018–2019. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU.

- Niiranen, A. (2021). Lärarperspektiv på idrottande elevers skolgång. Opublicerad avhandling för pedagogikmagisterexamen. Klasslärarinriktning, Helsingfors universitet.
- Nikander, A. (u.å.). Valintavaiheen kaksoisura – kansainvälinen tutkimuskatsaus. Hämtad 12 december 2022, från <https://www.olympiakomitea.fi/uploads/sites/1/2022/03/45ac388e-valintavaiheen-kaksoisura--kansainvalinen-tutkimuskatsaus-aku-nikander-070322.pdf>
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2021). Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv (4. uppl.). Liber.
- O'Neill, M., Allen, B., & Calder, A. M. (2013). Pressures to perform: An interview study of Australian high-performance school-age athletes' perceptions of balancing their school and sporting lives. *Performance Enhancement & Health*, 2(3), 87–93.
- Persson, M., Espedalen, L.E., Stefansen, K. & Strandbu, Å. (2019). Opting out of youth sports: How can we understand the social processes involved? *Sport, Education and Society*, 25(7), 1–13.
- Piispanen, M. (2008). Hyvä oppimisympäristö: oppilaiden, vanhempien ja opettajien hyvinvointien kohtaaminen peruskoulussa. Jyväskylän yliopisto. Magisteravhandling.
- Piltonen, A. (2017). Yläkouluikäisten kokemuksia opiskelun ja tavoitteellisen urheilun yhdistämisestä. Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta. Magisteravhandling.
- Roxas, A. & Ridinger, L. (2016). Relationships of coaching behaviors to student-athlete well-being. *Higher Education, Politics & Economics*. 2(1)
- Ryan, R.M. & Deci, E.L. (2017). Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness. The Guildford Press.
- Ryan, R.M. & Deci, E.L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology* 61.
- Ryba, T. V., Aunola, K., Kalaja, S., Selänne, H., Ronkainen, N. J., & Nurmi, J. E. (2016a). A new perspective on adolescent athletes' transition into upper secondary school: A longitudinal mixed methods study protocol. *Cogent Psychology*, 3(1), 114 412.

- Ryba, T.V., Aunola, K., Ronkainen, N.J., Selänne, H. & Kalaja, S. (2016b). Urheilijoiden kaksoisuraan liittyvän tutkimuksen tämänhetkinen tilanne Suomessa. *Liikunta & Tiede* 53 (2–3), 88–95.
- Ryba, T., Stambulova, N., Selänne, H., Aunola, K., & Nurmi, J.-E. (2017). "Sport has always been first for me" but "all my free time is spent doing homework": Dual career styles in late adolescence. *Psychology of Sport and Exercise*, 33, 131–140.
- Saarinen, M., Ryba, T.V., Ronkainen, N.J., Rintala, H. & Aunola, K. (2020). 'I was excited to train, so I didn't have problems with the coach': dual career athletes' experiences of (dis)empowering motivational climates. *Sport in Society*, 23(4), s. 629–644.
- Salmela, J. (2006). Koetun sosiaalisen tuen, pätevyiden, itsearvostuksen ja liikunnan yhteyksiä nuoruusiän kasvuvuosina. Chydenius-Instituutin tutkimuksia, 1. Jyväskylän yliopisto.
- Seppälä, A. (2017, 14 augusti). Tutkimus: Liikunta parantaa koulumenestystä ja lisää kouluttautumista – liikkuvilla lapsilla puoli numeroa parempi keskiarvo. Hämtad 18.10.2022, från <https://yle.fi/uutiset/3-9774187>
- Sipari, T. & Konttinen, N. (2012). Innostus urheiluun. I Finni, J., Aarresola, O., Jaakkola, T., Kalaja, S., Konttinen, N., Kokko, S. & Sipari, T. (red.) Asiantuntijatyö urheilijan polun lapsuusvaiheen määrittelemiseksi tutkimustiedon pohjalta. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus.
- Sorkkila, M., Ryba, T., Aunola, K., Selänne, H. & Salmela-Aro, K. (2017). Sport burnout inventory-Dual career form for student-athletes: Assessing validity and reliability in a Finnish sample of adolescent athletes. *Journal of Sport and Health Science*, 9(1), 358–366.
- Stambulova, N. B., Engström, C., Franck, A., Linnér, L., & Lindahl, K. (2015). Searching for an optimal balance: Dual career experiences of Swedish adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 4–14.
- Stambulova & Wylleman, 2015. Dual career development and transitions. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 1–3.
- Stenman, P. (2020, 10 mars). Förbundspennan: Mental träning som en naturlig del av idrottarens och tränarens vardag. Hämtad 06.04.2023, från <https://svenska.yle.fi/a/7-1450643>

- Stukát, S. (2011). Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap. Studentlitteratur.
- Sævarsson, E.S., Svansdottir, E., Sveinsson, T., Asgeirsdottir, T.L., Arngrimsson, S.A. & Johansson, E. (2017). Organized leisure-time sport participation and academic achievement in preadolescents. *Scandinavian Journal of Public Health*, 45(8), 861–868.
- Tekavc, J., Wylleman, P., & Erpic, S. C. (2015). Perceptions of dual career development among elite level swimmers and basketball players. *Psychology of Sport and Exercise*, 21 (11), 27–41.
- Trost, J. (2010). Kvalitativa intervjuer (4. uppl.). Studentlitteratur.
- Utbildningsstyrelsen. (2014). Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. Utbildningsstyrelsen.
- Vilkka, H. (2021). Näin onnistut opinnäytetyössä: ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. PS-kustannus.
- Witt, P. A., & Dangi, T. B. (2018). Why children/youth drop out of sports. *Journal of Park and Recreation Administration*, 36(3), 191–199.
- Yrjölä, K. (2011). *Dual Career–Huippu-urheilun ja koulutuksen yhdistämisen vaikeudet sekä hyvät käytännöt talviurheilussa*. Rovaniemen ammattikorkeakoulu.

Bilagor

Bilaga 1. Intervjuguide

Individuella faktorer

- Vilka möjligheter finns det med idrottshögstadiet? Vilka utmaningar?
- Hur nöjd är du med skolframgången för eleverna som går i idrottsklassen?
- Hurdana studiefärdigheter har eleverna i idrottsklassen? Hur är det med studiefärdigheter med tanke på fortsatta studier?
- Hurdana motoriska grundfärdigheter och grenkunskaper har eleverna i idrottsklassen
- Hur engagerade och hur mycket satsar eleverna i idrottsklasserna på skolan?
- Hur lyckas eleverna att kombinera skolgång och idrott? Satsar de mera på någondera?
- Hur orkar eleverna i idrottsklassen koncentrera på lektionerna?
- Vilka saker/faktorer belastar eleverna? Är eleverna trötta?
- Finns det skillnader mellan flickornas och pojkarnas skolgång, skolframgång och orkande? Hur är det mellan idrottsklasserna och parallellklasserna?

Mellanmänskliga faktorer

- Hurdan är gruppandan i en idrottsklasserna?
- Hurdana är relationerna mellan eleverna i en idrottsklass?
- Om hurdana saker diskuterar du med eleverna i en idrottsklass?
- Hur stöder föräldrarna/vårdnadshavarna idrottande eleverna?
- Hur fungerar kommunikationen med idrottsklassens föräldrar/vårdnadshavare?
- Om vilka saker diskuterar du med föräldrarna/vårdnadshavarna?
- Kommunicerar du med representanterna i idrottsföreningarna eller med tränare för elever i idrottsklassen? Om hurdana ärenden?

Institutionella faktorer

- Hur fungerar samarbetet mellan idrottsföreningarna och skolan?
- Förs det diskussion mellan idrottsföreningarna/idrottsakademierna och skolan? Hur mycket och vad diskuteras?
- Förs det diskussion innanför skolan om idrottsklassens elever?
- Hurdana specialarrangemang gällande skolgång/idrott har elever i en idrottsklass?

- Hur mycket belastar specialarrangemangen enskilda lärare/skolan?
- Hurdant stöd behöver eleverna i en idrottsklass? Hur stöder du dem? Hur stöder skolan dem?
- Vad har du för positiv koppling till idrottshögstadiet?